

SIIPIRIKKO 2/77

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

PL 199 80101 Joensuu 10

Puheenjohtaja: Markku Alanen Sulkulahti 80230 Joensuu 23 Puh. 31096

Varapuheenjohtaja: Reijo Erola Keskuskoulu B 5 81280 Uimaharju Puh. 77232

Sihteeri: Risto Juvaste 80510 Onttola Puh. 80293

Rahastonhoitaja: Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15

Puh. 821482

Muut hallituksen jäsenet: Matti Kapanen Purjetie 14 as 7

80160 Joensuu 16 Puh. 821760 ja Paavo Liimatta Purjetie

14 as 6 80160 Joensuu 16 Puh. 821616

Varajäsenet: Jouni Pursiainen ja Kari Varonen

Lehden vastaavat toimittajat: Matti Kapanen ja Paavo Liimatta

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 3 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun (= lehden tilausmaksun) suuruus 20 mk

(opiskelijat 10 mk) v. 1977 ja se suoritetaan postisiirtotilille

KU 879 55 - 8 Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./Hyttinen

Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15.

Irtonumeron hinta 4 mk.

Kansi Taviokuurna (valokuvannut Matti Kapanen)

Useita pähkinänakkeleita saatiin myös rengastettua vaelluksen aikana (valok. M. Kapanen) (s. 35).

Piirros. Lampiviklo ja mustatiira ovat ilmeisesti säännöllisiä vierailijoita maakunnan parhailla kosteikoilla (M. Kapanen). (s.43).

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

Pähkinänakkelin Sitta europaea esiintyminen Pohjois-Karjalassa: Matti Kapanen	35
Vuoden 1976 rariteetit: Matti Kapanen	43
Havaintoja arktisesta muutosta syksyllä 1976 Pohjois-Karjalassa: Paavo Liimatta	47
Talvilinnut 1976/77 Pohjois-Karjalassa: Paavo Liimatta	50
Kevätmuuton kulku 1977 Pohjois-Karjalassa: Jouni Pursiainen ..	57
Tiedonantoja	63

Yhdistyksemme seuraava kokous on 30.11. klo 18.30, jolloin Jorma Sorjonen pitää esitelmän "Satakielipopulaation ikärakenne ja biotooppivalinta", lisäksi toimintaryhmien perustaminen (RJ). Muut kokoukset ovat seuraavasti: 18.1.1978 (vuosikokous), 8.3. 12.4., 10.5. (atlas) ja 24.5. Kokouspaikka on Keskustan Lukiolla historian luokassa (entisen kokousluokan vieressä). Ole mukana ja osallistu!

PÄHKINÄNAKKELIN Sitta europaea ESIINTYMINEN POHJOIS-KARJALASSA 1976/77

Matti Kapanen

Syksyllä 1976 todettiin maassamme ennätysellisen voimakas pähkinänakkelien vaellus. Havaintoja tehtiin runsaasti etelärannikolta Lappiin saakka. Myös Pohjois-Karjalassa lajin liikehännän alkaminen huomattiin hyvissä ajoin. Vaelluksen kulusta alueellamme saatiinkin varsin hyvä kuva.

Aikaisempien invaasioiden perusteella tiedettiin vaelluksen päättyvän loppusyksyllä ja viimeistään alkutalvella. Tämän jälkeen nakkelit hakeutuivat yleisesti ruokintapaikoille, jolloin ne olivat helposti havaittavissa ja maallikoidenkin tunnettavissa. Yleisötiedoilla oli nytkin ratkaiseva merkitys koko esiintymislaajuuden selvittämisessä. Lukuisia nakkelitiedusteluja julkaistiinkin sanoma- ja aikauslehdissä, radion luonto-ohjelmissa jne. Vastauksia tuli runsaasti. Paikallisyhdistysten kannalta ikävänä piirteenä oli se, että huomattava osa havainnoista lähetettiin suoraan joko Oulun tai Helsingin yliopistoille, eivätkä paikallisyhdistykset liene saaneet ainakaan kaikkia omien vastualueidensa tietoja käyttöönsä. Tässä suhteessa tämäkin alueellinen yhteenvedo on epäilemättä puutteellinen.

Yleisöltä tulleet havainnot olivat usein odotetusti varsin vajavaisia. Etenkin nakkeliin ilmestymisajankohta oli hyvin monessa tapauksessa summittainen, esim. "alkusyksyllä", "lokakuussa", "loka-marraskuussa" jne. Eräissä tapauksissa yksilömäärät olivat epämääräisiä, kuten "jopa kymmenen syksystä asti" tai "useita yksilöitä lintulaudalla". Vaikka lintuja tarkkailtiin ahkerasti talven aikana ei niiden häviämiseen kiinnitetty enää riittävästi huomiota. Niinpä keväällä julkaistu veetoisuus ei enää tuottanut lainkaan odotettua tulosta, joten tiedot esiintymisestä kevätkaudella, viimeisten häviämisestä yms. jäivät hyvin puutteellisiksi.

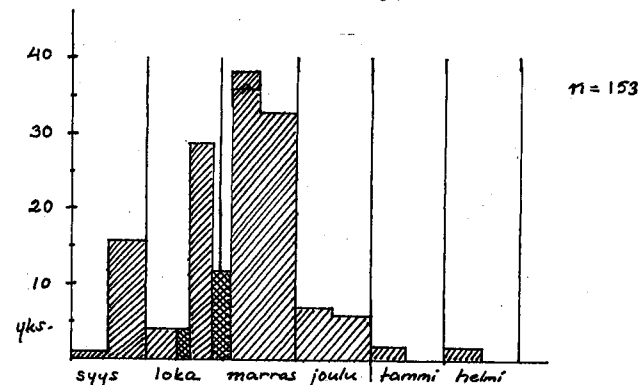
Aikaisempia havaintoja

Suurvaellusten lisäksi pähkinänakkeleita on havaittu melko usein P-Karjalassa. PYNNÖNEN (1943) luettelee kolme havaintoa yksinäisestä linnusta 1929-32. Pelkästään Joensuun seudulta on 1968-72 seitsemän

havaintoa kahdeksasta yksilöstä (KAPANEN 1973). 1974 tehtiin kaksi havaintoa (KAPANEN 1975) ja 1975 yksi havainto yksinäisestä nakkeliasta (KAPANEN 1976). Maaliskuussa 1976 vieraili nakkeli useita kertoja lintulaudalla Tuupovaaran kirkonkylässä (J. Tanskanen). Laji saattaa olla alueellamme vuosittain esiintyvä harvinainen syys- ja talvivieras.

Vaelluksen kulku

Vaellukset Suomeen ovat alkeneet yleensä elo-syyskuun vaihteessa. Vuoden 1962 suurvaelluksen ensimmäiset nähtiin 19.8. Pielisjärvellä (v. HAARTMAN ym. 1963-72). Syksyn 1976 ensimmäinen nakkeli P-Karjalassa nähtiin "syyskuun alkupuolella" Toh Tikkalassa. Seuraavat havainnot olivat jo lintumiesten tekemiä ja huomattavasti täsmällisempiä. 18.9. todettiin yksinäinen vaeltaja sekä Joe Höytiäisen kanavalla että Out Sysmäjärvellä (viimemainitussa WNW). 19.9. Sysmäjärvellä laskettiin jo neljä yksilöä matkalla NW-WNW. 20.9. tavattiin Höytiäisen kanavalla kaksi voimakkaassa vaellusvireessä olevaa lintua, jotka nousivatkin korkealle ja lähtivät NW. 26.9. nähtiin Höytiäisen kanavalla yhden nakkelin lentävän puiden latvojen yläpuolella N. Nämä lienevät ainoat alueellamme selvässä vaellusliikkeessä havaitut linnut. Syyskuun lopulla ilmestyivät myös ensimmäiset paikalliset linnut, esim. Enon Vallisärkälle peräti neljä. Lokakuun alkupuolella havaintoja tehtiin vielä vähän. Tällöin vaelluksensa päättäneet linnut kiertelivät vielä metsissä tiaisparvien mukana, eivätkä olleet kovin näkyviä. Esim. Joe Rantakylässä liikkui eräs nakkeli melko kiinteästi erään talitiaisparven mukana syys-lokakuun vaihteessa käyden mm. usein kurkistelemassa pihapönttöjä. Vasta loppusyksyllä se "kotiutui" vakituiseksi pihalinnuksi ruokinnan alettua. Lokakuun puolivälin jälkeen havainnot lisääntyivät hyvin voimakkaasti (ks. kuva 1). Tällöin ilmoitettiin jo 29 ja "loka-marraskuun vaihteessa" 12 uutta nakkeliä. Selvästi eniten havaintoja tuli marraskuussa (yht. 69), joista alkupuolella 38 ja loppupuolella 33. Tällöin linnut olivat jo yleisesti asettuneet ruokintapaikoille ja olivat siten helposti havaittavissa. Niinpä joulukuussa uusien havaintojen määrä romahti selvästi ja tietoon tuli enää 13 yksilöä. Tammi-helmikuussa havaittiin vielä neljä uutta nakkeliä. Kuvassa 1 on esitetty nakkeliä ilmestymisen syksyllä 1976 Pohjois-Karjalaan. Mukaan on otettu vain tapaukset (yht. 153 yks.), joissa ensimmäinen havainto lajista on tiedossa vähintään puolen kuukauden tarkkuudella.

Kuva 1. Uusien nakkelihavaintojen jakautuminen puolen kuukauden tarkkuudella syksyllä 1976 P-Karjalassa.
 ■■■ = havaittu "kuun puolivälissä" tai kuiden vaihteessa.

Havainnot kunnittain

Seuraavassa luetellaan kaikki yhdistyksemme tietoon tulleet havainnot. Sulkeissa oleva numero tarkoittaa alueella havaittujen nakkeliiden oletettua vähimmäismäärää. Havainnoitsijan nimi on ensimmäisen kerran kokonaan, myöhemmin vain lyhenteellä.

Joensuu (48)

Höytiäisen kanavan suisto. 18.9. 1 yks. pensaikossa, josta hävisi pian (M. Kapanen, T. Missonen). 20.9. 2 yks., joista toinen rengastettiin. Lähtivät korkealle nousten NW (MK). 26.9. 1 N reunametsän yllä, ilmeisesti laskeutui (MK).

Aavaranta. 2.1. 1 lintulaudalla Kaislarannantien varressa ja uudelleen vielä 12.3., jolloin lauloi innokkaasti kuusen latvassa (MK).

Linnunlahti. Heinäpurontien varteen muodostui kolme "keskusta". Pohjoispäässä Kuusamatien ympäristössä 2 loka-marraskuussa (E. Juvonen, Karjalainen). Heinäpurontie 36 ymp:ssä 1 marraskuun alusta. Kolmas alue muodostui Jalava-Tammitien alueelle, jossa 1 vahingoittunut nakkeli saatiin kiinni 30.10. Se oli edellisenä päivänä rengastettu Sulkulahdessa. Lintu hoidettiin ja vapautettiin (E. Tuomisto). Loppusyksyllä nähtiin 2 nakkeliä vuodenvaihteeseen saakka (I. Jokinen).

Koivuniemi. 1 yks. lut. kirkon viereisessä männikössä 28-30.10. (A. Linnaranta).

Kanervalva. Matarankadun varrella 4 lintulaudalla 4.11. Kolme päivää myöhemmin 1 (K. Martiskainen).

Pilkko. Pilkontien varrella 1 useita viikkoja "syksyllä" (V. Martikainen).

Siihtala. 21.11. Männikkötiellä 2 (J. Vuorinen).

Pataluoto. Mutalantie 120 seudulla 1 lintulaudalla 24.11. (P. Tanninen) ja tod. näk. sama lähistöllä 2.1. (P. Liimatta).

Rantakylä. Myös Rantakylään muodostui kolme melko selvää talvireviiriä. Purjetien ympäristöön ilmestyi 1 23.9. jääden paikalliseksi ja 4.11. se rengastettiin (MK). Lokakuussa nähtiin Kõlitiellä 1, joka myös rengastettiin (PL) ja tämä nähtiin jatkuvasti myös Purjetien alueella. 15.11. saapui paikalle uusi yksilö, joka rengastettiin 20.11. (MK). Ensimmäisenä rengastettu hävisi ilmeisesti marras-joulukuussa, kaksi muuta viipyivät reilusti yli vuoden vaihteen (ks. viimeiset havainnot) (MK ym.). Tämän alueen länsipuolelle Airo- ja Melatien seudulle saapui 2 yks. marraskuun puolivälissä ja 27.11. ne rengastettiin (J. Sorjonen). Laurin- ja Aaponpuistikossa havaittiin 1 lokakuun lopussa ja 2 marraskuun alussa lintulaudalla parin viikon ajan (Konttinen, Rätty). Lisäksi erillään näistä alueista nähtiin yksinäinen nakkeli 14.11. Ankkuritiellä (Viljanen).

Niinivaara. Syksyn kuluessa yksinäinen lintu ainakin kolmessa paikassa. 30.9. Pengerkadun varrella (E. Ahokas), 11.11. biol. laitoksen pihapuissa (S. Pasanen ym.) ja n. 13.11. lähtien pari viikkoa lintulaudalla Saukonkadulla (J. Reijonen). Mahdollisesti jokin näistä nähtiin 5.12. Nepellä (J. Miettinen).

Ukonniemi. 22.11. 2 kiertelevää tiaisparvessa (JM).

Hukanhauta. 21.11. lähtien 2 lintulaudalla. Hävisivät loppuvuodesta, mutta ilmestyivät (samat ?) jälleen alkuvuodesta (E. Läylönen ym.).

Repokallio. Lokakuun puolivälissä 1 yhden päivän (Toivanen).

Asevelikylä. Sukkulatiellä 2 lintulaudalla marraskuun lopussa (A. Eronen). 1 vielä 31.12. (JM).

Sulkulahti. 6.10. Kämpäläpolun seudulla 1 ja 22.11. 2 yks. (R. Riikonen). 22.10. toisaalla 1 ja 29.10. 2, jotka rengastettiin (M. Alanen, J. Tiussa). Seuraavana päivänä toinen rengastetuista saatiin vahingoittuneena kiinni Joe Linnunlahdella (n. 5 km NW). Sulkuniemessä Karhutiellä 1 ilmestyi ruokintapaikalle (L. Halonen). Karhumäellä havaittiin n. 22.11. yksinäinen nakkeli (J. Louhelainen).

Kukkola. 9.1. 1 paikallinen, joka "liverteli" vielä 20.3. (MA, JT).

Iiksenniitty. 7.11. 1 pyrstötiäisparvessa (MK, Kari Koskela).

Iiksenvaara. Joulukuun lopusta tammikuun ensimmäisen viikon 1 (Varis).

Kulho. 2.11. 1 käväisi pihapöntöllä (Kimmo Koskela).

Liekka (37)

Pankakoski. Ojalassa Ensonttiellä 17-20.11. 1 (P. Pehkonen) ja 1 (sama ?) lähistöllä 24.12. Niskassa 16.11. 1 (Lieksan Lehti) ja 23.10. lähtien koko talven 1 (I. Lintunen).

Rauhala. 16.10. 1 ja myöhemmin ainakin 4, jotka rengastettiin (E. Lappi ym.). 8.1. nähtiin ilmeisesti uusi lintu (A. Hämäläinen).

Merilä. Valimonttiellä n. 15.11.-13.12. 1 (M. Nieminen).

Timitra. 17.11. lähtien rajavartiostolla 3 (Rummukainen). 16.1. vielä 1 (AH).

Lapalie. Mäntyvaarassa 11.10. 1 (M. Riikonen) ja 6.12. koululla 1 (J. Kakkinen).

Lamminkylä. 24.12. 1 (V. Kilpeläinen).

Vuonisjärvi. Koululla 20.10. 1 (T.A. Mäki).

Vuonilahti. 6.11. 1 ja 7.11. 2 (K. Kuivalainen).

Viensuu. Laitalan talo 25.11. 1 yks.

Koriseva. 13-30.12. 1 ent. koululla (P. Kähkönen).

Koli. Marraskuun alussa 1, myöhemmin n. 6.12. 4 samanaikaisesti (Lie. Lehti).

Kivivaara. Kivipuron vartiolla 2 syksystä lähtien, jossa vielä tammikuussa (U. Turunen).

Mätäsvaara. Marraskuussa 1 päivittäin lintulaudalla (I. Rotti).

Kylänlahti. Viekinjärven ranta, "jopa 10 syksystä asti" (Ollila).

Liperi (17)

Kirkonkylä. 27.11. 1 (L. Karttunen) ja 29.9.-10.2. toisaalla 1 (J. Hartikka).

Mattisenlahti. n. 7.11. 2 ja 22.11. 1 (Hintikka).

Suursaari. 19-20.1. ainakin 1 (E. Sahlman).

Ylämylly. Lautasuolla 4-6.11. 4 samanaikaisesti (T. Karttunen).

Tutjunniemi. 22.12. 1 hetken ruok. paikalla (K. Meronen ym.).

Viinijärvi. Kontkalassa 3.12. 1 (M. Holopainen).

Roukalahti. ain. 5 yks:n parvi n. 13.11.

Käsämä. Rinteelässä 5.2. 1 tiäisparvessa (A. Tanskanen).

Eno (14)

Kirkonkylä. Marraskuun lopusta 2, olivat paikalla vielä 19.12. (I. Voutilainen). Toisaalla samoin 2 16.10. (P. Huovila).

Vallisärkkä. Todennäköisesti 4 (3 nähty samanaikaisesti) syyskuun lopusta lähtien, mm. 22.11. edelleen (A. Mononen).

Uimaharju. Keskuskoululla 16.11. lähtien 2, toinen vielä 19.12.

(R. Erola) ja toisaalla 1 yks. marraskuussa (S-L. Tykkyläinen).

Kyyrönvaara. Haapalahdessa 1 loka-marraskuun vaihteesta lähtien (A. Sihvonen).

Ukkola. 25.10.-5.11. 2 ruokintapaikalla (H. Markoff).

Kontiolahti (14)

Kirkonkylä. 6.12. 1 (V. Turunen).

Kontioniemi. n. lokakuun puolivälistä lähtien 2 (S. Leppänen).

Kontioranta. 26.10.-6.1. 1, 17.12. kuitenkin 4 (JM).

Kulho. Yläpihan tilan kuivaamalla loka-marraskuun vaihteesta lähtien 2, jotka rengastettiin 18.11. (MK, KaK). 12.11. paikalla 3 (KiK).

Lehmo. Lokakuun lopusta lähtien 1 lintulaudalla (Piironen).

Lehmo, lammenranta. 16.10. ja n. viikko myöhemmin ain. 2 tiäisparvessa (J. Määttänen).

Kunnasniemi. 30.10. ja 7.11. 1 tiaisparvessa (J. Silvennoinen).

Outokumpu (12)

Keskusta. 2 lintulautavieraina 6.11.-4.12., 1 vielä 14.12. (A. Juvonen).

Kalaton. 25.10. 1 yks. (J. Voutilainen). Tod. näk. sama 27.10. läh-
tien ammattikoululla lintulaudalla 19.12. saakka (AJ ym.).

Alavi. 20.10. 1 yks. (K. Leivo) ja 20-21.11. 1 (Hiltunen).

Mineraali. Marraskuun alusta 1 yks. lintulaudalla (T. Koponen).

Makumäki. 29.10. 1 yks. (K. Lappalainen).

Systemjärvi. 18.9. 1 WNW ja 19.9. yht. 4 NW-WNW (AJ).

Ilomantsi (n. 14)

Kirkonkylä. Keskustassa vanhustentalolla 1 loka-marraskuun vaihteessa
kahtena päivänä (J. Tikka).

Viinivaara. 17-18.11. 1 lantalassa syömässä toukkia (A. Kärkkäinen).

Hakovaara. Loka-marraskuun vaihteesta lähtien 1 (E. Turunen).

Kivilahti. Loka-marraskuun vaihteesta lähtien 1 lähes päivittäin
(R-L. Martin).

Koivuvaara. 1 yks., jonka kissa nappasi 5.12. saatiin haavoittuneena
hoitoon.

Kurenkangas. n. 25.11. lähtien "useita yksilöitä" lintulaudalla.

Hattu. 2 loka-marraskuun vaihteessa pari päivää (A. Huttunen).

Rääkkylä (8)

Kirkonkylä. 17.11. lähtien 1 (M. Marienberg) ja toisaalla 2 yks. 25.
11. lähtien lintulaudalla (H. Vaskonen).

Vahalahti. Marraskuun alusta 1 yks. (K. Hirvonen).

Oravisalo. 14.11. 1 yks.

Varpasalo. n. 24.10. 1 (JR).

Hypönniemi. 6.2. lähtien 1 yks. (P. Hirvonen).

Sangenlahti. 21.11. lähtien muutaman päivän 1 (J. Harinen).

Nurmes (3)

Lehtovaara. Loka-marraskuun vaihteesta lähtien 1 (I. Ruokolainen).

Ylikylä. Uramossa 1 24.10. ja Hoikassa 1 26.10. (P. Timonen).

Tohmajärvi (3)

Tikkala. Syyskuun alkupuolelta vuoden loppuun 1 (A. Viitala).

Vatala. Lokakuun puolivälissä 1, marraskuussa 2 ja joulukuussa 1 (K.
Varonen ym.).

Pyhäselkä (2)

Mulo. 16.10. 1 (J. Pursiainen).

Pyöräkkö. 28.11. 1 (Parkkonen).

Juuka (1)

Nunnanlahti. 1 "syksyllä".

Kesälahti (1)

Marjonniemi. Loka-marraskuun vaihteessa 1 (S. Sonninen).

Kiihtelysvaara (1)

Heinävaara. 1 marraskuun alkupäivistä lähtien (M. Karppinen).

Kitee (1)

Ikolansaari. 23.11 lähtien pariviikkoa (M. Visala).

Polvijärvi (1)

Kirkonkylä. 1 yks. 26.11.-12.12. (A. Koponen).

Yhteensä Pohjois-Karjalassa tavattiin syksystä 1976 kevääseen 1977
vähintään 173 pähkinänakkelia. Eniten havaintoja tuli odotetusti Jo-
ensuusta ja Lieksan keskustan seudulta, joihin molempiin muodostui
useiden yksilöiden selviä esiintymiskeskuksia. Tämä johtuu näiden
alueiden runsaista ruokintapaikoista, jotka takasivat nakkeleille
"turvaton toimeentulon" läpi talven. Toisaalta näillä alueilla oli
myös eniten havainnoitsijoita.

Mielenkiintoinen oli havaintojen jakautuminen "maisemallisten" teki-
jöiden mukaan. On tunnettua, että vaeltavat nakkelit pyrkivät kart-
tamaan laajojen yhtenäisten vesialueiden ylittämistä (v. HAARTMAN
ym. 1963-72). Varsin selvästi tämä näkyi myös P-Karjalan havainnois-
sa. Niinpä esim. Pielisen itäraunan alueilta on runsaasti havaintoja,
kun taas länsipuolelta Juuasta ja Nurmeksen länsiosista tiedot puut-
tuvat lähes kokonaan. Samoin Höytiäisen kaakkoispäässä Kontiolahden
ja Kontioniemen seuduilla on todettu useita nakkeleita, länsi- ja
luoteispuolella ei juuri lainkaan. Polvijärven tavattoman niukkoi-
hin havaintoihin lienee suurena syynä Höytiäisen laajan selän, eh-
kä myös Viinijärven "varjostava" vaikutus. Myös Pyhäselkä näyttää
ohjanneen vaellusta. Valtaosa havainnoista keskittyykin järven koil-
lirannalle Joensuun ympäristöön. Tosin useita havaintoja on järven
etelä- ja lounaispuolelta, koska täällä nakkelit ovat voineet käyt-
tää kulkureittinään suuria saaria ja pitkiä niemiä, eikä suuria sel-
kälueita ole ollut esteenä. Sen sijaan laajalta alueelta Pyhäselän
länsirannalta havaintoja ei ole tullut lainkaan.

Maakunnan eteläosien, kuten Kesälahden, Kiteen ja Tohmajärven havain-
tojen vähyydelle löytynee selitys itärajan takaa. Suomeen saapuvat
nakkelit joutuvat kiertämään laajan Laatokan selän joko pohjois- tai
eteläpuolelta. Tänne tulevat nakkelit kiertävät aivan ilmeisesti juu-
ri tuon vesialueen pohjoispuolelta, jolloin lintujen jatkaessa mat-
kaansa esim. luoteeseen jäävät mainitut eteläiset kunnat paljolti
"paitsioon".

Viimeiset havainnot

Koska nakkeleita jäi talveksi alueelle melko runsaasti oli luonnollis-

ta, että lintumiehiä kiinnostavat monet seikat, kuten esim. nakkelielien selviytyminen talvesta, häviäminen keväällä ja mahdolliset pesintäyritykset. Näitä seikkoja tiedusteltiin myös yleisöltä sanomalehden välityksellä. Ainakin Pohjois-Karjalassa tulos oli tässä suhteessa huono. Vain pari kevähavaintoa ilmoitettiin, pesimiseen viittaavia tietoja ei lainkaan.

Onneksi muutamissa paikoissa lintumiehet saivat seurattua nakkelleita läpi talven, joten jonkinlainen käsitys lajin selviytymisestä sentään saatiin. Ainakin tarkoin havainnoiduilla nakkelielipaikoilla havainnot viittaavat lintujen selvinneen talvesta hyvin. Yhtään havaintoa kylmään tai nälkään menehtyneestä nakkelistä ei ole tullut tietoon. Lieksassa tehtiin lukuisia kevähavaintoja, joista viimeiset huhtikuussa: Rauhalan talviesiintymän viimeinen 19.4. (EL), Sokojoella 1 21.4. (J. Heikkinen) ja Pankakoskella 23.10. havaittu vielä paikalla 14.4. (I. Lintunen). Samanlainen tilanne oli myös Joensuussa siellä, missä ruokinta oli tehokasta pitkälle keväeseen. Rantakylässä lokakuussa rengastettu nähtiin vielä 20.3. ja toinen 20.11. rengastettu havaittiin 12.3. Samana päivänä lauloi nakkeli innokkaasti Aavarannassa (MK). Linnunlahdella nähtiin 9.4. Jalavatiellä 2 yks. tutkimassa tuuletuskanavien aukkoja (ET) ja 16.4. 1 kiivaasti varoitteleva Heinäpurontien varrella (MK). Kuusamatien ympäristössä huomattiin 10.4. 2 ja ilmeisesti kevään myöhäisin yksilö samassa paikassa 26.4. (E. Turunen).

Kiitokset

Haluan esittää parhaat kiitokseni yhdistyksemme jäsenille, jotka jakoivat seurata nakkelleita ja lähettää havaintonsa minulle. Erityisesti Esko Lapin Lieksan seudulta tekemät yhteenvedot olivat suureksi avuksi. Kiitoksen ansaitsevat myös ne lukuisat pohjois-karjalaiset, jotka välittivät tietonsa joko puhelimitse tai kirjeitse ja Lasse Sammalisto, joka jakoi Helsingin yliopiston eläinmuseolle lähetettyjen lukuisten havaintojen joukosta penkoa Pohjois-Karjalasta lähetetyt tiedot.

KIRJALLISUUTTA

v. HAARTMAN, L., O.HILDÉN, P. LINKOLA, P. SUOMALAINEN & R. TENOVUO 1963-72: Pohjolan linnut värikuvoin. - Helsinki.

KAPANEN, M. 1973: Lintuhavaintoja Joensuun seudulta 1966-72. - Lintumies 8: 23-24.

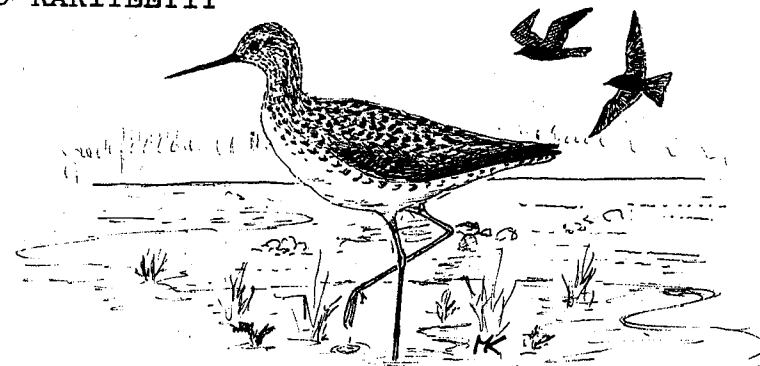
KAPANEN, M. 1975: Harvinaisuudet 1974. - Siipirikko 2: 35-37.

KAPANEN, M. 1976: Vuoden 1975 rariteetit. - Siipirikko 3: 19-23.

RYNNÖNEN, A. 1943: Havaintoja Joensuun seudun linnustosta ja muutamia lisätietoja myös muun Pohjois-Karjalassa linnuista. - Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen julkaisuja. Sarja B 2. No 1.

VUODEN 1976 RARITEETIT

Matti Kapanen

Vuoden 1976 rariteettilista muistuttaa paljolti edellisvuoden vastaavaa, joten vuosi oli hyvin antoisa harvinaisuuksien kannalta. Jälleen oli muutamia lajeja, joista tehtiin poikkeuksellisen runsaasti havaintoja. Punajalkahaukka todettiin peräti viisi kertaa, kerran mm. pari. Kahlaajista mustapyrstökuiri vieraillee varsinkin keväisin yhä useammin, samoin rantakurvi ja lampiviklo lienevät vakituksia kevät- ja kesävieraita. Arktisista läpimuuttajista iso- ja pulmussirri esiintyivät normaalia selvästi runsaampina. Tavallista enemmän havaintoja tuli myös mustatiirasta. Yllättävin vierailija oli Outokummun Vuonoksen kaivosaltailla nähty valkosiipitiira. Samassa paikassa vieraili myös lyhytnokkahanhi. Molemmat olivat tietenkin uusia lajeja (jos jälkimmäinen lasketaan lajiksi) maakunnalle.

Paikallinen rariteetikomitea käsittelee kaikkiaan 134 alueellista rariteettihavaintoa ja SLY:n rariteetikomitea vastaavasti 14 alueella tehtyä valtakunnallista rariteettihavaintoa. Lomakkeiden täyttämiseksi oli vielä yllättävän paljon puutteita. Varsinkin monissa petolintu- ja hanhi-ilmoituksissa oli eräitä ratkaisevia puutteita, joiden vuoksi havainnoitsijalle jouduttiin lähettämään lisäselvityspyynnö. Myös muiden "helpompienkin" lajien kohdalla kuvauksissa oli puutteita. Ei riitä kuvaukseksi esim. jostakin kihusta, että "pyrstön jatke ja sen muoto näkyivät hyvin", ellei myös kuvata millainen pyrstö oikein oli. Kuten jo edellisessä katsauksessa todettiin komitea käsittelee havainnot vain lomakkeissa olevien tietojen mukaan. Puutteellisesti täytetty lomake aiheuttaa lähes poikkeuksetta lisäselvityspyynnön - turhaa lisätyötä sekä havainnoitsijalle itselleen että komitealle! Eräissä lomakkeissa oli kuvauksessa kerrottu paljon sellaista mikä ei lainkaan selventänyt tai tukenut itse havaintoa ja lajinmäärittystä. Siis vielä kerran: täytä lomake huolellisesti ja mahdollisimman pian havainnon jälkeen ja kirjoita tarkka kuvaus linnusta, mutta mainitse vain ne tuntomerkit, jotka olet varmasti havainnut. Palauta lomake viipymättä komitealle.

Havainnoitsijat: Markku Alanen (MÄ), Reijo Erola (RE), Tuomo Eronen (TE), Jukka Heikkinen (JHe), Juhani Hyttinen (JH), Arto Juvonen (AJ), Matti Kapanen (MK), Lauri Karttunen (LK), Jukka Kinnunen (JK), Harri Kontturi (HK), Kari Koskela (KaK), Kimmo Koskela (KiK), Esko Lappi (ELI), Esa Lavikainen (ELn), Mauri Leivo (ML), Paavo Liimatta (PL), Tuomas Lukkarinen (TL), Juha Miettinen (JM), Tapani Missonen (TM), Jouni Purssiainen (JP), Olli Puustinen (OP), Visa Rauste (VR), Martti Riikonen (MR), Jouko Tiussa (JT), Kari Varonen (KV), Ilkka Lemmetyinen (IL).

+ merkki lajin perässä tarkoittaa sitä, että havainto on SLY:n rarietteittikomitean käsittelemä ja hyväksymä.

p = paikallinen, m = muuttava, ♂ = koiras, ♀ = naaras

Pikku-uikku (Podiceps ruficollis) 5.5. Out Sysmäjärvellä 1 p (AJ).

Merimetso (Phalacrocorax carbo) 19.4. 1 m Joe Vehkalahdessa (ELn) ja 12.9. 1 p Lie Voimalaitoksella (JHe).

Harmaahaikara (Ardea cinerea) Pyh Mulossa 9.8. 1 NW ja 13.8. 1 NE (JP). Lisäksi 12.8. Out Sysmäjärvellä 2 tod. näk. kaukana (AJ).

Kaulushaikara (Botaurus stellaris) 8.5. lähtien huuteli ♂ Out Sätöslahdella (AJ ym.).

Harmaasorsa (Anas strepera) 26.6. 1 ♂ Out Sysmäjärvellä (AJ, JK).

Tundranhanhi (Anser albifrons) 3.5. 2 p Vär Sääperinjärvellä (PL). 9.5. Lie Reposuolla 11 p (ELI). Kon Pitkärannassa 3 p juv. (KaK, KV) ja 15.5. ain. 1 ad. p (KiK). 7.6. 1 p Toh Akkalassa (TE).

Kiljuhanhi (Anser erythropus)+ 19.9. 1 m ad. Out Vuonoksessa metsähanhen kanssa (AJ).

Tundra/Kiljuhanhi (A. albifrons/erythropus) 11.5. 1 m Pyh Mulossa (JP).

Lyhytnokkahanhi (A. brachyrhynchus)+ 22.5. 1 p Out Vuonoksessa (AJ).

Pikkujoutsen (Cygnus columbianus) 6.5. 1 p ad. Out Vuonoksessa (AJ ym.). 24.5. 1 m juv. Joe Höyt. kanavan suistossa laulujoutsenten mukana (MK). 9.10. 2 ad. Out Sysmäjärvellä (AJ).

Maakotka (Aquila chrysaetos) Ilo Kesonsuolla vieraili 23.5.-21.8. kolmesti juv. ja kerran jälleen määrittämätön lintu (KaK). 10.10. 1 juv. SE Joe Rantakylässä (MK, PL).

Merikotka (Haliaeetus albicilla) 31.3. Tuu kirkonkylässä 1 ilm. sub. ad. NW (MK). 18.8. 1 juv. koko aamupäivän Kon Pitkärannassa (MK, KiK). 20.8. Ilo Kesonsuolla 1 juv. (KaK).

Kotka sp. (Aquila/Haliaeetus) 19.4. Toh Kuurnassa 1 Aquila-tyyppinen (TE). 25.5. ja 30.5. Ilo Kesonsuolla 1 (KaK).

Haarahaukka (Milvus migrans) 3.5. 1 NW Out Sysmäjärvellä (AJ, ML) ja 25.5. Toh Vepsässä 1 yks. (TE).

Muuttohaukka (Falco peregrinus) Kon Pitkärannassa 9.5. 1 ad. (KaK). 12.6. 1 juv. (KiK, OP). 18.7. jälleen 1 ad. ja 22.7. 1 juv. (KiK).

Punajalkahaukka (F. vespertinus) Peräti viidesti. 4.6. 1♂ Joe Iikseniityllä (ELn). 16.6. 1♂ Out Keskustassa (ML). 20.6. Kon Pitkärannassa 1♂♀ (PL ym.). 10.7. 1♂ Out Vuonoksessa (JK) ja 5.9. 1♂ Out Mato-vaarassa (ML).

Mustapyrstökuiiri (Limosa limosa) Jälleen runsaasti havaintoja. 3.5. Out Sysmäjärvellä 3 p (AJ, JK, ML). Kon Pitkärannassa 11.5. 1 p (MK, HK) ja 31.5. 1 (MK, PL). Toh Rantakylässä 1 p (KV). Out Vuonoksessa 9.7. 1 p (MK ym.) ja Out Sysmäjärvellä 9.7. 1, joka lähti S (AJ, JK).

Lampiviklo (Tringa stagnatilis)+Out Vuonoksessa 11.5. 1 (AJ, JK) ja 25.5. 1, joka lähti SW (ML). 16.5. Kon Pitkärannassa 1 ajoittain soidnlaulava ♂ (MK, JP).

Rantakurvi (Xenus cinereus)+Joe Höyt. kanavan suistossa seuraavat: 6.6. 1 (TM), 9.6. 1 (PL), 14.6. 1 (TM) ja 1.7. 1 (VR). Kesäkuun linnut ehkä samoja. Out Vuonoksessa 7.6. 1 (AJ, ML, PL) ja 10.7. 1 (AJ, JK, ML).

Isosirri (Calidris canutus) Keväthavainnot Joe Höyt. kanavan suistossa: 20-22.5. 3 p (MA, JT ym.), 4.6. 1 p (OP), 11.6. 122 p (TM) ja 13-15.6. 1 p (PL, TM, JP).

Pulmussirri (Crocethia alba) Keväällä seuraavasti: 30.5. Out Vuonoksessa 2 (ML). Joe Höyt. kanavan suistossa 5.6. 1 vaihtopuk. (TM), 10.6. 2 kesäpuk. ja 2 vaihtopuk. (TM), 11.6. 1 vaihtopuk. (TM) ja 13.6. 1 kesäpuk. (JP).

Merikihu (Stercorarius parasiticus) Joe Höyt. kanavan suistossa 21.5. 11 vaaleaa NNW (JT), 22.5. 4 (3 vaaleaa ja 1 tumma) NW (JH, MK, JP) ja 3.6. 1 (ELn). 23.9. 3 ad. S, joiden mukana 5 juv. lintua Out Kalat-
tomalla (AJ).

Leveäpyrstökihu (S. pomarinus) 8.6. Out Vuonoksessa 1, joka lähti NE (AJ, JK).

Kihu sp. (S. sp.) 22.5. Joe Ukoniemessä 2 N (OP), Pyh Mulossa 1 juv. SW (ELn, OP) ja Out Sysmäjärvellä 26.9. 2 juv. WSW (AJ).

Merilokki (Larus marinus) Lie Nurmijärvellä saatiin kiinni 15.1. 1 juv. joka oli näkkiintynyt. 21.1. lintu vapautettiin (ELI ym.).

Lapintiira (Sterna paradisaea) Joe Höyt. kanavan suistossa 16.5. 1 (TM, JM), 19.5. 2 (MA, MK, KV) ja 22.5. 1 (MK ym.). Out Vuonoksessa 24.5. 1 (AJ), 29.5. 1 (MK, PL) ja 9.6. 1 (AJ, JK). 22.5. Out Sysmäjärvellä ain. 5 (AJ) ja 29.5. 2 (ML). 25.5. 1 NW Out Viinijärvellä (JK). 17.7. 1 p Lie Pielisen Hattusaarella (ELI).

Mustatiira (Chlidonias niger) Peräti kuusi havaintoa. 8.5. Kon Pitkärannassa 1 (KiK, JM), 22.5. Joe Höyt. kanavan suistossa 1 (MA, JH), 1.6. Out Vuonoksessa 1 (ML, ym.), 11.7. Höyt. kanavan suistossa 1 ad. (JH), Out Sysmäjärvellä 12.7. 1 ad. (ML) ja 3.8. 1 ad. (AJ).

Valkosipitiira (C. leucopterus)+9.6. Out Vuonoksessa 1 ad. p. Laji on tavattu vain pari kertaa aikaisemmin maassamme (AJ, ym.).

Räyskä (Hydroprogne caspia) 8.6. 1 Joe Höyt. kanavalla (PL).

Turturikyvyhky (Streptopelia turtur) 12.6. Ilo Tuohivaarassa 1 (JP ym.) ja 15.7. Joe Oksojalla 1 (VR).

Turkinkyvyhky (S. decaocto) 28.1. Lip kirkonkylässä 2 p (LK).

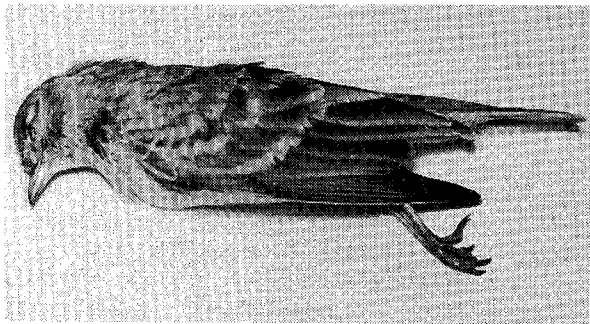
Kuva 1. Turkinkyvyhky tavattiin yllättäen sydäntalvella (valok. Kari Koskela).

Tunturipöllö (Nyctea scandiaca) Lip Puromäessä ♀-puk. 14.12. lähtien aina tammikuulle 1977 asti (R. Heimonen).

Harmaapäätikka (Picus canus) 18.1. 1♀ Pyh Mansikka-ahossa (JP) ja 5.10. 1♀ Joe Utrankanavalla (KiK).

Valkoselkätikka (Dendrocopos leucotos) 17.9. 1 ad. ♂ Kon Lehmosa Utranharjulla (PL), 25.9. 1 Pyh Mulossa (JP) ja 2-10.10. 1 yks. Joe Koivuniemessä (IL).

Lyhytvarvaskiuru (Calandrella cinerea) 19.9. Pyh Mulossa tiellä ilm. auton kolhima siipirikkoinen lintu, joka toimitettiin Joensuun Korkeakoulun biol. laitokselle (JP). Tavattu kerran aikaisemmin maakunnassa syksyllä 1970.

Kuva 2. Pyhäselän Mulossa 19.9. auton alle jäänyt lyhytvarvaskiuru. Huomaa melko tasainen yleisväritys, rinnansivun tumma täplä, yksivärisen vaalea alapuoli (vain rinnan poikki heikkoja viiruja) ja erittäin pitkä uloin tertiaali (valok. M. Kapanen).

Pähkinähakki (Nucifraga caryocatactes) Pyh Mulossa 14.8. 1 NE (JP), 25.9. 1 NW ja 1 tod. näk. NNW (JP ym.).

Valkopäätiainen (Parus cyanus) 10.10. 1 yks. Out Matovaarassa pyrstötiäisten mukana (ML)

Lapintiainen (Parus cinctus) 1.1. Joe Repokalliassa 1 (OP). Syksyllä selvää vaellusta. 5.9. 1 Joe Höyt. kanavan suistossa (JH, MK, TM). 19.9. Pyh Mulossa 1 ääntelevä (JP). Out Sysmäjärvellä 20.9. 3, 21.9. 1, 26.9. 2 ja 3.10. 5 (AH, ML, JK).

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) 31.5. Lie Kolilla 2♂♂ (ELi), 2.6. Joe Kukkosensaarella 1♂ (ELa), 6.6. Lie Mäntyvaarassa 1♂ (MR), 13.6. Out Kaasilassa 1♂ (AJ), Kon Kolvananuossa 19.6. 1♂ (PL) ja 7.7. 2 ad. + 2 juv. (TL). 21-22.9. Out Matovaarassa 1p (ML).

Lapinuunilintu (P. borealis) Viisi laulavaa koirasta: 22.6. Lie Mäntyvaarassa 1 (MR), Joe Kanervalassa 5.7. 1 (RE), Out Matovaarassa 1 (ML), 17.7. 1 Pyh Mansikka-ahossa (JP) ja 23.7. Enon Uimaharjussa 1 (RE).

Pikkusieppo (Ficedula parva) Lie Mäntyvaarassa todettiin pesintä. Pesä löytyi kuusivaltaisesta sekametsästä lahosta leppäpötkelöstä n. 2,5 m korkeudelta. Pesässä oli ainakin 4 poikasta. Pesäpaikan lähellä nähtiin ♀-pukuinen lintu vielä 29.8. ja 17.9. (MR, ELi). Muut havainnot: Lie Suomessa 1♂ 6.6. (ELi), Ilo Ruosmesuolla 1♂ (RE, TM) ja Ilo Pihussa 1♂ 12.6. (JH, PL), 5.7. Nur Peurasuolla 1♂ ja 7.7. Lie Laki-vaarassa 1 (TL).

Nokkavarvunen (Coccothraustes coccothraustes) 20.5. Tuu Koverossa 1 kiertelevä (MK). 23.5. Joe Sulkulahdessa ain. 1, tod. näk. 2. Myöhemmin paikalla todettiin pesintäyrittäminen (MA).

HAVAINTOJA ARKTISESTA MUUTOSTA SYKSYLLÄ 1976 POHJOIS-KARJALASSA

Paavo Liimatta

Katsaukseen on koottu havaintoja arktisista vesilinnuista koko maakunnan alueelta ja kahlaajista samoin Outokummun havaintoja lukuunottamatta (ks. Siipirikko 1/1977 "Kahlaajamuutto Outokummussa syksyllä 1976"). Vesilintuhavainnot ovat lähinnä Outokummusta ja Joensuusta, muualta on vain yksittäisiä havaintoja. Kahlaajien osalta katsaus perustuu melkein yksinomaan Joensuun Höytiäisen kanavan havaintoihin, jonkin verran on tietoja myös Kontiolahden Pitkärannasta. Arktikalomakkeen palauttivat seuraavat 10 henkilöä (suluissa pääasiallisin havainnointikunta): Juhani Hyttinen (Joensuu), Arto Juvonen (Outokumpu), Matti Kapanen (Joe), Jukka Kinnunen (Out), Kari Koskela (Kontiolahden), Esa Lavikainen (Joe), Mauri Leivo (Out), Paavo Liimatta (Joe), Tapani Missonen (Joe) ja Jouni Pursiainen (Pyhäselkä, Joe). Muuttolomakkeella on lisäksi havaintoja Esko Lapilta (Lieksa) ja Tuomo Eroselta (Tohmajärvi).

Lajeittainen katsaus

GAVIAT

Jo kesällä tehtiin kaksi havaintoa kiertelevistä gaviosta, 10.7. oleskeli talvipukuinen kuikka Joe Höyt. kanavalla ja 16.7. kiertelevä samassa paikassa yksi lailliseen määrittämätön gavia (MK). Seuraavat havainnot ehkä jo muuttavista linnuista ovat ennen elokuun puoltävälillä: 9.8. 5 kaakkuria SSE Ilomantsin Suomessa (kierteleviä?) (TM), 12.8. 3 kuikkaa ja 1 gavia NE Pyh Mulossa (JP). Elokuun loppupuolelta on jo varmoja muuttohavaintoja 2 kuikasta ja 4 gavia sp:stä. Syyskuun alkupuolella tavattiin vain 3 muuttavaa lintua. Muuton huippu näyttää ajoittuneen syyskuun puolivälin ja lopun väliselle ajanjaksolle: esim. 14.9. 38 gavia sp:tä SE Liperin Arvinsalmessa (PL) ja 19.9. Joensuussa muutti 19 gavia sp:tä ja 2 kuikkaa S-SW (ELav, TM), yhteensä jakson aikana tavattiin 69 gaviaa. Lokakuussa nähtiin vielä 49 yksilöä, joista 39 kuikkaa muutti 10.10. SW Out Sysmäjärvellä (AJ). Syksyn viimeiset linnut, 2 sp:tä, olivat paikallisina Out Harmaasalossa 16.10. (JK).

Syyskauden summat: kuikka 52, kaakkuri 9 (em. 5 yks. + 7.10. 3 S ja 10.10. 1 SW Out Sysmäjärvellä)(AJ, ML) ja gavia sp. 86 yksilöä eli yhteensä 147 gaviaa. Kunnittainen jakautuma: Ilomantsi 5, Joensuu 34, Lieksa 1, Liperi 38, Outokumpu 62 ja Pyhäselkä 7 yksilöä.

MUUT VESILINNUKSET

Lapasotka (Amar) Lokakuulta 4 havaintoa: 3.10. 2 ♀-puk. Joe Höyt. kanavalla (MK, PL); Out Sysmäjärvellä 7.10. 5, 9.10. 2 ja 10.10. n. 30 + 3 paikallista lintua (AJ, ML).

Alli (Chye) ja allii/melanitta Myös allista tehtiin kesähavainto: 3.7. 2 p Lieksan Korpilahdella (EL). Ensimmäiset muuttohavainnot tulivat Outokummusta: 12.9. 12 SW Sysmäjärvellä ja 14.9. 10 p Vuonoksessa (AJ, ML). Joensuun ainoat määritetyt allit olivat 15.9. tavatut 10 yks. (MK) ja ne kuvastanevat myös muuton alkua. 19.9. lienee ollut muuton ensimmäisiä huippupäiviä, sillä Sysmäjärvellä määritettiin 63 allia ja 15 allii/melanittaa (JK, ML) sekä Pyh Mulossa muutti aamulla 555 allii/melanittaa (JP). Syyskuun lopulla tehtiin vain 2 havaintoa määrittämättömistä vesilinnuista. Päämuutto tapahtui hyvin lyhyenä aikana lokakuussa: Outokummussa 8.10. 70 S + 100 p allia (AJ, JK) ja 1000 allii/melanittaa S (JK) ja myös Kon Kulhossa 200 SW (KK), Outokummussa 9.10. 353 allia SE-SW ja 116 allii/melanittaa S-SW ja 10.10. 64 allia S-SW + 70 p ja 35 allii/melanittaa SW (AJ, JK, ML) ja Tohmajärvellä 160 p allia (TE). Viimeinen allii (1 p) nähtiin 12.10. Sysmäjärvellä (AJ, ML) ja viimeiset allii/melanitat 26.10. 21 SW Pyh Reijolassa (JP). Yhteensä tavattiin 949 allia ja 2069 allii/melanittaa, mikä määrä jakautui kunnittain seuraavasti: Joensuu 10/200, Lieksa 2/-, Kontiolah- ti -/200, Outokumpu 773/1193 ja Pyhäselkä 4/576, sekä Tohmajärvi 160/-.

Allien yhteismäärä on samaa luokkaa kuin kahtena edellisellä syksynä.

Pilkasiipi (Mfus) Havaintoja 18 yksilöstä: 9.10. 2 p Out Vuonos (AJ, JK, ML) ja Out Sysmäjärvi 9.10. 7 p ja 10.10. 1 p (AJ); 10.10. 2 Lie Kotalah- ti (M. Riikonen); 16-17.10. 1 ♀-puk. p ja 17.10. 3 S Joe Höyt. kanava (MK) sekä 31.10. 1 ♂ p samassa paikassa (JH).

Mustalintu (Mnig) Yhteensä määritettiin 89 mustalintua. Ensimmäiset Outokummusta 11.9. 1, 14.9. 5 ja 22.9. 2 p lintua Vuonoksessa (AJ, ML) ja 24.9. 8 p Sysmäjärvellä (ML). Muut havainnot lokakuulta: 1-2.10. 1 p Joe Höyt. kanava (MK), 9.10. 20 p Out Harmaasalo (JK) ja 40 p Kon Kulho (KK), 10.10. 10 p Tohmajärvellä (TE) sekä 17. ja 23.10. 1 ♀-puk. Joe Höyt. kanavalla (MK, JH). Lisäksi muutti melanitta sp:tä 16.9. 80 SW Joe Vehkalahdella (ELav) ja 26.10. 16 yks. Joe Kulhossa (KK).

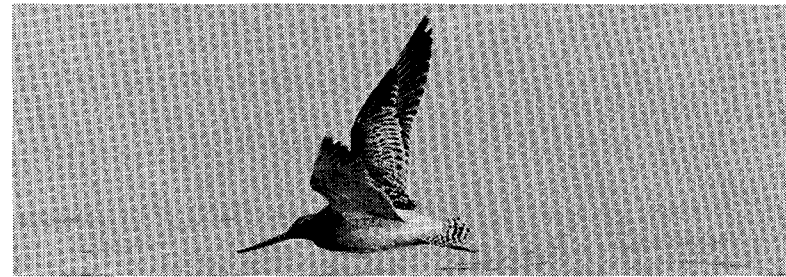
KAHLAAJAT

Tylli (Chia) Ensimmäinen havainto 18.8. 3 juv-yksilöstä Kon Pitkärannassa (MK) ja Joe Höyt. kanavalla ensimmäiset 22.8. 6 yks. (MK, PL). Esiintyminen Höyt. kanavalla tasaista koko muuton ajan: 23.8.-28.9. (ajanjakso)/25 (havaintopäivien lukumäärä) 1-12 p (päivittäinen yks. määrä)/127 (em. yks. määrien summa jaksolla). Muutto päättyi Höyt. kanavalla 29.9., jolloin oli 4 p lintua (MK). Ad-lintuja tavattiin yhteensä vain 9 yks. 22.8.-5.9. välisenä aikana, muut havainnot koskevat juv-lintuja. Lisäksi Lieksasta 2 havaintoa yht. 5 yksilöstä ja Pitkärannasta havainto 2 yksilöstä.

Tundrakurmitsa (Psou) Yhteensä tavattiin 41 yks., joista 15 Höyt. ka-

navalla ja 26 Pitkärannassa. Höyt. kanava: 20.9. ääni ja 21-25.9. 1 juv (MK), 26.9. 4 juv (JH, MK), 28.9. 2 juv (MK), 2.10. 3 juv (MK, TM) ja 3.10. ääni (MK, PL). Pitkäranta: 14.9. 7 p, 19.9. 9 ja 26.9. 5 p (KK), 30.9. 3 juv (MK) ja 7.10. 2 kiert. (KK). Lisäksi 2.10. 10 plu- vialis sp:tä SW Pyh Mulo (JP).

Punakuiri (Llap) Höytiäisen kanavalla tehtiin seuraavat havainnot: 22.6. 1 p (TM), 11.7. 3 yks. tuli muutolta ja 13.7. 1 p (JP) sekä 2-3. 10. 1 jalkavaivainen p (MK, PL ym.).

Nuori punakuiri syysmuutolla (valok. M. Kapanen).

Pikkusirri (Cmin) Suosirrin ohella runsain arktinen kahlaaja. Ensimmäinen muuttaja 26.6. Lie Orikalliossa (EL). Höytiäisen kanavalla ensimmäiset 4.7. 2 S + 1 p (JH), ja muuton kulku jaksoittain: 8-10.7/3 1-5 p/7, 13.7. 14 p, 16-20.7/5 1-3 p/13, 6.8. 2 p, 13-28.8./11 5-19 p/115 (päämuutto), 1. ja 9.9. 1 p, 17-23.9./5 1-6 p/18. Muut havainnot: 13.8. 1 p Lip Ylämylly (MK), 14.8. 1 Lie Vaarapahtaat (EL), 18.8. 1 ja 20.8. 8 p Kon Pitkäranta (MK, JP).

Lapinsirri (Ctem) Huomattavasti pikku- ja suosirriä vähälukuisempi. 8.7. ensimmäiset muuttajat 3 yks. Höyt. kanavalla (MK). Muuton kulku Höyt. kanavalla: 9-11.7./2 1-2 p/3, 18-23.7./3 4-7 p/15, 2. ja 6.8. 1 p, 9-24.8./7 1-3 p/14. Pyh Mulossa 1 SE 28.7. (JP) ja Lieksassa viimeiset 2 p Kevätlahdella 27.8.

Suosirri (Calp) Höytiäisen kanavalla alkoi ad-lintujen muutto 10.7., jolloin 4 lintua oleskeli lietteillä (MK). Ad-lintujen muutto Höyt. kanavalla: 11-16.7./3 1-3 p/6, 17-22.7./6 6-28 p/92 (päämuutto) ja 6. 8. 2 ad. Juv-lintujen muuton kulku Höyt. kanavalla: 13.8.-1.9./13 1-5 p/31, 5.9. 1 p, 11.9.-3.10./18 1-9 p/90 ja viimeinen 17.10. 1 W (JH). Kon Pitkärannasta tehtiin seuraavat havainnot: 12.7. 2 ad (MK), 14.9. 40, 19.9. 30 ja 26.9. 11 p (KK). Lisäksi Ilo Kesonsuolta äänihavainto 19.7. (KK) ja 2.8. 1 yks. Lie Vaarapahtaat (EL).

Isosirri (Ccan) Vain 3 havaintoa: 8.7. 1 ad p Höyt. kanava (MK), 18. 8. ja 20.8. 1 juv p Kon Pitkäranta (MK, JP)

Kuovisirri (Cfer) Yllättävän harvalukuinen. Höyt. kanavalta seuraavat havainnot: 18.7. 1 p (JH, JP), 23. ja 25.8. 1 juv p (MK, PL) ja 21-26.9. 1 juv p (MK).

Vesipääsky (Plob) Ainut havainto 1 m yksilöstä 23.7. Höyt. kanavalta (JP).

Pikkukahlaaja sp. 7.8. 2 pikkucalidrista Pyh Lähekorvessa ja 19.9. 2 yks. Kon Pitkärannassa (KK), 3.10. 15 pikkukahlaajaa S Höyt. kanavalta (MK, PL).

KIHUT

Yllättäviä syyshavaintoja: 1.9. 1 kihi sp. SW Pyh Mulossa (ELav, O. Puustinen) ja 23.9. 3 ad merikihua + 5 juv kihi sp:tä muutti Out Kallatomalla (AJ) (ks. rariteetit).

KIRJALLISUUTTA

JUVONEN, A & M. LEIVO 1977: Kahlaajamuutto Outokummussa syksyllä 1976. - Siipirikko 1/1977: 16-20.

PURSIAINEN, J 1975: Syksyn 1974 arktiset muuttajat. - Siipirikko 1/1975: 31-33.

PURSIAINEN, J 1976: Syksyn 1975 arktiset muuttajat. - Siipirikko 1/1976: 9-11.

TALVILINNUT 1976/77 POHJOIS-KARJALASSA

Paavo Liimatta

Yhteenvedon tarkoituksena on esittää havaintojen antama kuva talven 1976/77 linnustosta Pohjois-Karjalassa. Katsaus ei sisällä syvällisiä kannanottoja tilanteiden syistä ja seurauksista, niinpä olenkin esittänyt vain muutamia vertauksia maakunnan edellistalven ja koko maan keskimääräiseen talvilintutilanteeseen. Kirjoitus koostuu muutamien talvilintulaskentareittien tuloksista ja lajikohtaisesta katsauksesta, alussa on lyhyt yhteenveto talven sääolosuhteista.

Havainnoitsijat: Markku Alanen=MA (Joensuu), Juhani Hyttinen=JH (Joe), Arto Juvonen=AJ (Outokumpu), Matti Kapanen=MK (Joe), Lauri Karttunen=LK (Liperi), Jukka Kinnunen=JK (Out), Kimmo Koskela=KiK (Kontiolahti), Esko Lappi=EL (Lieksa), Mauri Leivo=ML (Out), Paavo Liimatta=PL (Joe), Juha Miettinen=JM (Joe, Kon), Jouni Pursiainen=JP (Pyhäselkä, Rääkkylä) ja Jouko Tiussa=JT (Joe). Lieksan, Liperin ja Pyhäselän sekä Rääkkylän havaintojen yhteydessä on havainnoitsija ilmoitettu vain, mikäli hän on joku muu kuin edellä mainittu.

Talven retkeilyaktiivisuudesta ei voi esittää juuri mitään, sillä vain kaksi havainnoitsijaa oli täyttänyt lomakkeen kyseisen kohdan.

Talven sääolosuhteet

Keskimääräiseltä lämpötilaltaan talvi oli normaali. Tuulet puhaltelivat etupäässä etelän suunnasta. Talven tulo ja järvien jäätyminen tapahtuivat likimain keskimääräiseen aikaan.

	Lämpötila °C				Pakkaspäivät	Tuulen suunnat %
	Joensuu	1931-60 keskiarvo	Ylin	Alin		
Marraskuu	- 2,6	- 1,9	+6,6	-17,6	21	S-SW 52, W 10, E 10
Joulukuu	- 6,3	- 6,5	+3,2	-26,9	28	E-S 64, N-NE 19
Tammikuu	- 9,1	-10,5	+0,7	-30,5	31	SE-SW 83
Helmikuu	-11,5	-10,4	-2,2	-31,1	28	E-S 59, NW-NE 31
Maaliskuu	- 4,6	- 6,4	+7,2	-29,8	25	S-W 64, NW-NE 32

Talvilintulaskennat

Sekä vuodenvaihteen että uusintalaskennan tulokset olen saanut käyttööni vain 7 reitiltä 5 kunnasta: Joensuu/1, Kontiolahti/1, Lieksa/2, Outokumpu/2 ja Pyhäselkä/1. - Taulukossa 1 on esitetty reittikohtaiset tulokset.

	1		2		3		4		5		6		7	
	VV	U	VV	U	VV	U	VV	U	VV	U	VV	U	VV	U
Kanahaukka	1													1
Varpushaukka											1			
Tuulihaukka														1
Teeri							2		2					16
Pyö							4	2						
Pasaani									1					
Kesykyyhky	15	8												
Käpytikka		2	4	3	1		2	2	1	1				1 5
Palokärki										1				
Korppi		1	5	29	1		7	5						5
Varis	27	24	46	45	16	45			5	22	11	14	100	50
Naakka	12	4												
Harakka	24	27	26	25	13	10	10	7	31	38	30	24	23	23
Närhi		4					2	2	1	2				2
Talitiainen	22	47	32	26	34	39		9	20	44	35	74	18	38
Sinitiaainen									1					2
Kuusitiaainen							1							
Töyhtötiainen			1		2		3	4	3	1				
Hömötiainen	2	12	16	7	2	9	30	23	31	24	45	7	13	26
Pyrstötiainen	5	6						8					10	6
Pähkinänakki	1	1	1		2	2								
Puukiipijä	1	2						1	1	1	1			
Räkättirastas		1									2	1		
Hippiäinen	2	2	4		1	4	5	4	16	3	10			2
Tilhi								6			12	20		
Lapinharakka														1
Kottarainen											1			
Viiherpeippo		1			4	1					1			
Viihervarpunen										7				
Urpiaainen	100				3		3		70				900	
Punatulkku	4	18	32	7	13	6	9	4	4	5	1	6	2	2
Taviokurna	1							2						6
Järripeippo					1									
Peippo					1		8		5	1				
Keltasirkku	50	2	25	21	400	15	2	1	9	25	24	31		1
Varpunen	6	23	28	20	6	20	30	25	76	35	43	42	49	130

Reiitit:

- 1 = Joensuu Holjakka pit. 8 km, laskija MK 2.1.77 ja 12.3.77
- 2 = Kontiolahti Kulho " 10 " " KiK ym. 8.1.77 ja ? 3.77
- 3 = Lieksa Rantala " 5 " " EL ym. 8.1.77 ja 12.3.77
- 4 = Lieksa Vuonilahti " ? " " MRIikonen 9.1.77 ja 6.3.77
- 5 = Outokumpu Sätös " 12 " " AJ 30.12.76 ja 1.3.77
- 6 = Outokumpu Jokipohja " 6 " " AJ 2.1.77 ja 12.3.77
- 7 = Pyhäselkä Mulo " 5,5 " " JP ym. 23.12.76 ja 23.2.77

Taulukko 1. Talvilintulaskentojen tuloksia eräiltä reiteiltä Pohjois-Karjalassa talvella 1976/77.

	1	2	3	5	6	7	Keski- arvo	K-a 75/76	K-a 76/77	K-a 60-75
Käpytikka	-	4	2	1	-	2	1,5	5,7	2,4	1,8
Varis	34	46	32	4	18	182	52,7	17,0	33	28,9
Harakka	30	26	26	26	50	42	33,3	31,9	12	11,0
Talitiainen	28	32	68	37	123	33	53,5	61,1	45	41,1
Hömötiainen	3	16	4	26	75	24	24,6	19,5	10	10,4
Hippiäinen	3	4	2	13	17	4	7,2	4,1	9,4	5,6
Urpiaainen	125	-	6	58	-	1638	305	65,0	40	15,3
Punatulkkku	5	32	26	3	2	4	12,0	23,8	20	10,5
Keltasirkku	63	25	800	7	40	-	156	72,9	59	43,5
Varpunen	8	28	12	63	72	89	45,3	76,0	?	49,1
Yhteensä	299	213	978	238	397	2018	691,1	377	?	217,2

Keskiarvo 1975/76 = Pohjois-Karjalan keskiarvo v. 1975/76
 " 1976/77 = koko maan keskiarvo v. 1976/77 SAMMALISTON mukaan
 " 1960-75 = " " " " " " " " " " "

Taulukko 2. Yleisimpien lajien yksilömäärät 10 reittikilometriä kohti vuodenvaihteen laskennassa.

Vaikka reitit eivät ole aivan samat kuin edellisenä talvena, voitaneen muutamia päätelmiä tehdä näiden tulosten perusteella. Urpiaainen on ollut erittäin runsas. Syksyn suuri hömötiäisvaellus näkyy vielä vuodenvaihteen tienoilla lajin keskiarvoja selvästi suurempina arvoina. Harakka tuntuu olevan tyypillinen pohjoiskarjalainen laji, koska numerot osoittavat kolminkertaista määrää edelleenkin koko maan arvoihin verrattuna. Varisten määrä on selvästi suurempi kuin edellisenä talvena, sen sijaan käpytikkojen ja punatulkkujen määrät putosivat keskiarvojen tuntumaan. Keltasirkun kohdalla Lieksan reitin suuri määrä sotkee tuloksen, lajia lieneekin esiintynyt vain normaalisti. Muiden lajien kohdalla ei mainittavia muutoksia näy ainakaan tuloksista.

Lajikohtaiset havainnot

Sinisorsa (Apla) 1 siipiv.♀ läpi talven Out Lähtevässä (us.maallikot)
Varpushaukka (Anis) Joensuu: 11.12. 1 N Sulkulahti (MA, JT), 23.12. 1♂ Siihtala (MK), 8.1. 1 ohil. Sulkulahti (JT), 3.2. 1♂ Tikkamäki (JT), 9.3. 1 saal. Rantakylä (MK) ja 20.3. 1♂ Kukkola (MA, JT); Lieksa: 9.3. 1♀ keskusta ja 26.3. 1♂ Rauhala; Outokumpu: 1♀ läpi talven keskustan ymp. (AJ, JK, ML); 26.12. 1♂ Tohmajärven Riikola (MK, PL, VR).

Kanahaukka (Agen) Havainnot 10 yksilöstä. Joensuu: 2.1. 1 ad Noljakka (MK), 23.1. 1♀ Repokallion kp. (JM); Kontiolahti: 13.12. 1 p Kontioranta (JM) ja 30.1. 1 p kirkonkylä (KiK); 24.11. 1♂ Lie Rauhala; Outokumpu: 13.12. 1 p Kalaton ja 13.3. ad ♂ Jokipohja (AJ); 8.1. ja 23.2. 1 p Pyh Mulo; 31.12. 1 p Polvijärvi Niskaniemi (JH).

Tuulihaukka (Ftin) 23.12. 1♀ Pyh Mansikka-aho.

Riekko (Llag) 13.3. 1 yks. yöllä maantiellä Ilomantsi Suomi (MA, JP, JT).
Teeri (Ltet) Ks. tll:t! Lisäksi Joensuu 20 yks./XII (JH); Kitee 6/XII (MK); Lieksa 31/I; Outokumpu Vuonos 30/I ja Sysmäjärvi 30/I sekä pikkuparvia läpi talven (AJ, ML); Pyhäselkä 30/III.

Metso (Turo) Vain kaksi havaintoa. 9.1. 1 yks. Out Vuonos (AJ) ja 17.2. 1♂ Kon Hevonluvo (JM).

Pyy (Tbon) Ks. tll:t! Havainnot vain Joensuusta: 11-12.12. 2 laul.♂♂, 2.1. 1 yks eri paikassa ja 20.3. 1♂ taas eri paikassa Sulkulahdella (MA) sekä 6.3. 1 yks. Repokallio (JM).

Peltopyy (Pper) Joulukuun alussa 12 yks. Out Sysmäjärvellä, mutta 15.1. ei enää jälkiä paikalla (AJ).

Fasaani (Pcol) Eri puolilla Outokumpua talvehtivia yksittäisiä tai pikkuparvia läpi talven (AJ).

Kesykyhky (Cliv) Ks. tll:t! Joensuun keskustassa koko talven 50-60 yks. (JH, JM), Outokummussa 12 yks. XII-III (AJ ym) ja Liperin kirkolla 5 " I-III sekä Lieksa 25/XII.

Tunturipöllö (Nsca) Lip Puromäessä 1 yks. vuodenvaihteesta 31.1. asti (Raimo Heimonen) ja maaliskuulla Lip Lamminniemessä jäljistä päätellen useita päiviä (A. Utriainen, ei ole käsitelty rariteettikomiteassa).

Hiiripöllö (Sulu) Havainnot ainakin 6 eri yksilöstä. 4.1. 1 yks. Joe Matara (MA), 9.1. 1 yks. Kesälahti Raudankumpu (Kari Koskela, MK, JP), 9.1.-7.3. 1 yks. Lie Rantala (EL ym.); 15.12., 10. ja 16.2. 1 yks. Pyh Haavanpää sekä 28.11. 1 yks., 13.2. lähtien 1 yks. ja 5.3. lähtien 2 yks. Pyh Mansikka-aho.

Varpuspöllö (Gpas) Muutama talvireviirihavainto. Joe Sulkulahdessa 15.12.-9.4. välisenä aikana pitänyt myyrävarastoa pöntöissä ja Joe Iiksenvaaralla 23.12. nähtiin vilaukselta 1 ilmeinen varpuspöllö ja lähistöltä löytyi myöhemmin ruokavarasto (MA, JT). 19.1. löytyi Lie Rauhalasta ilmeinen lajin oksennuspallo (EL) ja 21.1. laji nähtiin samassa paikassa (Osma Miettinen ja Pekka Parviainen). 29.1. asti 1 yks. keräsi ja käytti varastoa Pyh Mansikka-ahossa. Joe Rantakylässä nähty 1 yks. alkutalvesta (T. Eronen).

Lehtopöllö (Salu) 2.12. 1 p Pyh Mansikka-aho.

Viirupöllö (Sura) 21.11. 1 yks. päivälevolla Joe Sulkulahti (MA).

Strix sp. 1 yks. XII-III Out keskusta (AJ:n ilmoitus).

Sarvipöllö (Aotu) 12.12. ain. 3 yks. Joe Höyt.kanava (JH) ja 26.2. 1 yks. päivälevolla Joe Sulkulahti (MA).

Helmiopöllö (Afun) 21.11. 1 yks. päivälevolla Joe Sulkulahti (MA).

Harmaapäätikka (Pcan) Tammi-helmikuun vaihteessa nähty Lip Varolanniemessä (Leht. J. Vanttinen) ja 5.2. 1 yks. Lip kirkonkylä.

Käpytikka (Dmaj) Ks. tll:t! Lisäksi Joe Sulkulahdessa 5 p läpi talven (MA) ja Lieksasta maininta "vähissä".

Valkoselkätikka (Dleu) Helmikuun lopusta maaliskuun alkupuolelle 1♂ yhdistyksen sihteerin ruokintapaikalla useita päiviä (R. Juvaste).

Pikkutikka (Dmin) Yht. 5 havaintoa. 6.12. 1♂ tiäisparvessa Joe Sulkulahti (MA), 26.1. 1 lennossa Lip kirkonkylä; 18.12. 1 p♀, joka lähti SW Out Kalaton (AJ), XII-III 1 yks. Out Harmaasalo (JK) ja 11.3. 1 yks. Out Keskusta (AJ).

Pohjantikka (Ptri) Vain 1 havainto! 9.1. 1 yks. Out Vuonos (AJ).

Palokärki (Dmar) Ks. tll:t! Niukasti havaintoja! 9.1. 1 yks. Joe Ketunpesät (MA), 14.3. ääntä Lie Riihivaara, Out Sysmäjärvi 2 yks. läpi talven (AJ).

Korppi (Ccax) Ks. tll:t! Muut havainnot: 20.2. 1 SE Joe Repokallio (JH); 10.1. 1 p Kon Kontioranta ja 8.3. 2 p Kon Suurivaara (JM); 15.1. 27 yks. NE kaatopaikalta yöpymään Lie Merilä ja 26.2. 5 yks. jäällä Lie Vuonilahti; 27.2. 1 p Out Kyykeri (ML) ja 8.1. 8 kaatop. Pyh Mulo.

Varis (Ccix) Ks. tll:t! Lisäksi suuria parvia: 24.11. 242 yks. kohti kaupunkia illalla Joe Sulkulahti (MA) ja 29.12. n. 300 p Joe Ilossari (JM); 12.12. 220 p Pyh Mulo ja 29.1. 242 yks./17 parvea SE Pyh Niittyl. Naakka (Cmon) Ks. tll:t! Joensuussa alkutalvesta melko runsas, esim. 20 yks. Vehkalahti (JM) ja tll:ssa Noljakan reitillä 12 yks., mutta vuodenvaihteen jälkeen vain 1-2 yks. kaupungin alueella, kunnes maaliskuun alusta lähtien muuttaneita yksilöitä tullut kaupunkiin.

Harakka (Ppic) Ks. tll:t!

Närhi (Ggla) Ks. tll:t! Lisäksi Joe kaupungin S-SE-osassa 15 km²-alueella 11 yks./XII, 7/I, 4/III (MA), Rantakylässä 1-2 yks. ruokintapaikalla läpi talven (MK); Pyhäselkä 5 yks./2 hav./I.

Talitiainen (Pmaj) Ks. tll:t! Lisäksi Joe Rantakylässä 20-30 yks. (MK) ja kaupungin S-SE-osassa 60-80 yks. (MA) läpi talven, Joe Varaslampi 25 yks./II (JH).

Sinitiaainen (Pcae) Ks. tll:t! Suuria parvia ei havaittu. 7.11. 2 yks., 5.12. 1, 6.3. 4 yks. Joe Sulkulahti ja 3.1. 1 yks. Joe Hukanhauta (MA) sekä 20.2. 1 yks. Joe Niinivaara (JH); 18.2. 1 yks. Kon Kontioranta (JM); 30.1. 1 yks. Pyh Reijola ja 11.2. 1 yks. Pyh Hammaslahti.

Kuusitiainen (Pate) Ks. tll:t! Lisäksi Joe Sulkulahti 1-4 yks. läpi talven tiaisparvissa (MA); 10.3. 1 p Kon Suurivaara (JM), 26.12. 5 W Out Kalaton (AJ) ja 8.1. lähtien 2 p Pyh Mulon kaatopaikka.

Töyhöttiäinen (Peri) Ks. tll:t! Laji on hyvin harvalukuinen, tll:jen lisäksi vain 3 yks./3 hav./I ja 1/1/III Joensuu; 2/1/XII, 4/1/I, 3/1/II ja 1/1/III Kontiolahti (MA, JM) sekä 1/1/I Pyhäselkä.

Lapintiaainen (Pcin) 11.1.-22.2. 1 yks. Kon Jaamankangas (JM).

Hömötiäinen (Pmon) Ks. tll:t! Lisäksi Joe Sulkulahti läpi talven 3-12 yks. tiaisparvissa (MA) ja Rantakylä 2-3 yks. jatkuvasti ruokintapaikalla (MK, PL).

Fyrstöttiäinen (Acaw) Ks. tll:t! Lisäksi tavattiin yht. 216 yks., jotka jakautuivat kunnittain ja kuukausittain seuraavasti: Joensuu 6/1/XI, 27/4/XII, 29/4/I, 7/2/II ja 32/4/III (MA, JH, MK, PL, JM); Kontiolahti 39/5/II ja 42/4/III (KiK, JM); Liperi 5/1/II ja Pyhäselkä 11/1/XI, 12/2/I ja 6/2/II.

Pähkinänakkeli (Seur) Ks. ss. 35-42 erikoisartikkeli!

Puukiipijä (Cfam) Ks. tll:t! Lajista vähän havaintoja kuten vuosi sitten. Tll:jen lisäksi Joensuu 2/1/XI, 4/4/XII, 5/3/I ja 2/1/III; Kontio-

lahti 1/III (JM); Liperi 1/II ja Polvijärvi 1/II (JM).

Räkättirastas (Tpil) Ks. tll:t! Laji talvehti monin paikoin ainakin Kontiolahden tason eteläpuolella. Joe Sulkulahti 2 yks. läpi talven (MA) ja uusintalaskennassa Hasanniemi 1 yks. (MK); 26.12. 1 yks. Kit Hyypiänjärvi (MK, PL, V. Rauste); 6.3. 1 yks. Kon kirkonkylä (KiK); Out keskustan ymp. 15 yks./XII, 10-15/I, 10/II ja 5-7/III (AJ, JK, ML); 26.12. 1 yks. Pyh Honkavaara ja Haapajoki (MK, PL, VR) sekä Rääkkylä 1 yks. 27.12. ja 16.1.

Punakylki/laulurastas (Tili/phi) 12.12. 1 yks. Out keskusta (ML).

Mustarastas (Tmer) Joulukuussa 19 p Out keskusta (ML).

Hippiäinen (Rreg) Ks. tll:t! Joe S-SE-osassa 15 km²:n alueella 3/1/XI, 18/4/XII, 18/4/I ja 2/1/III (MA); Outokummussa sama tendenssi ts. laji hyvin vähälukuinen loppupalvella (AJ).

Koskikara (Ccin) Karapaikat ovat jääneet tarkastamatta, koska vain 2 havaintoa: 26.12. 1 p Kit Hyypiänjärvi (MK, PL, VR) ja 9.1. 1 p Kit Puhos (KaK, MK, JP).

Tilhi (Bgar) Ks. tll:t! Laji esiintyi runsaana läpi talven. Kuukausittain tavatut suurimmat määrät Joensuussa kaupunginosittain:

Kuukausi	Keskusta	Sulkul.	Niiniv.	Kettuv.	Linnunl.	Mutala	Rantakylä
XI	150	25		65			
XII		60					
I		1	35			50	
II		23		180		40	40
III	12	70			10		

Mualla: Kontiolahti 18/I; Lieksa 13/II; Liperi 20-50 lähes päivittäin I-III; Nurmes 20/II (EL); Outokumpu 150/XII, 100/I, 35/II ja 30/III; Pyh Hammaslahti 20/III ja Mansikka-aho 20/III sekä Rääkkylä 2/I.

Lapinharakka (Lexc) 5-28.12 ja 27.2.-2.3. 1 yks. Joe Sulkulahti (MA) sekä 21.12.-29.1. ja 16-23.3. 1 yks. Pyh Mansikka-aho.

Kottarainen (Svul) 15.1. 1 yks. Lip kk, 14.12. ja 3.1. 1 p Out keskustan ymp. (AJ), 2-9.12. 2-3 p Pyh Hammaslahti ja 17.3. 1 p sama paikka.

Viherpeippo (Cchl) Ks. tll:t! Laji näyttää talvehtivan useissa asutuskeskuksissa maakunnassa. Joensuu 2/2/XII, 8/3/I, 2/2/II ja 1/1/II; Lieksassa EL rengasti 5/I, 1/II ja 7/III; Liperi 1-5 päivittäin I-III; Out keskustan ymp. 20-30 läpi talven, esim. 3.3. 20 yks. parvi; Pyhäselkä 2/1/II ja 4/1/III; Rääkkylä 3/1/I.

Tikli (Ccar) 9.1. 1 yks. Joe Sulkulahti (MA, JT).

Vihervarpunen (Cspi) Ks. tll:t! Tammi-helmikuussa heikkoa liikehdintää. Joensuu 26/2/XII, 30/3/I, 97/5/II; Kontiolahti 2/III (JM) ja Pyhäselkä havaittu/XII ja 1/II.

Urpiaainen (Cflam) Ks. tll:t! Laji on huomattavasti runsaampi kuin ed. talvena ja sitä tavattiin paikoin runsaasti myös helmi-maaliskuussa. Muut kuin tll-havainnot koko maakunnasta: 1159/XII, 1526 Cflam + 700 Cflam/spi/I, 321/II ja 306/III, jotka jakautuivat kunnittain: Joensuu

243/13/XII, 959/16/I, 320/II ja -/III; Kontiolahti 25/1/XII, 157/6/I, -/II ja 156/7/III; Liperi 10/3/I; Outokumpu, ei mitenkään runsas, suurin parvi 700 Cflam/spi; Polvijärvi 1/1/II.

Punatulkku (Ppyr) Ks. tll:t! Lisäksi suurimpia parvia: 23.12. 23 yks. Joe Hukanhauta, 8.1. 15 ja 6.3. 30 yks. Joe Sulkulahti (MA); Liperi "hieman normaalia enemmän"; Lieksa EL rengasti 45 yks. talven aikana. Taviokuurna (Penu) Ks.tll:t! Muut havainnot: Joe Sulkulahti 17.11.-25.12. 2-3 p, 17.1. 1 p ja 18.1. 1 S (MA), 24.12. 5 p Sihtala (MK) ja 16.1. 1 p Linnunlahti (JT); 26.12. 3 Lie keskusta; 4.12. 8 p ja 12.12. 3 p sekä 15.3. 1 N (!) Out keskustan ymp. (AJ,ML); 6.12. 1 p Pyh Mansikka-aho ja 23.12. 5 p Mulo.

Järripeippo (Fmon) 18.12. 1 p Out Kalaton (AJ ym.), 1 fl. pääsi läpi talven Lie Rauhalassa.

Peippo (Pcoe) Ks. tll:t! Lajia talvehti muut. yks. koko maakunnan alueella. 9.1. 3♂♂; 10.1.4♂♂ ja 5.2. 1♂ Joe Kukkola (MA), 30.12.-9.2. 1♂ Mutala (JH); 8.1. 1 yks. ja 16.1. 1♂♀ Lie Lamminkylä (Antti Hämäläinen ym.); Out Kalaton enimmillään 7♂♂+2♀♀/II-III; 5.12. 1♂ Pyh Niittylahti, 10.1. ja 31.3. 1♀ Hammaslahti; Rääkkylä 27.11. 1 p kirkonkylä.

Käpylintu sp. (Loxia) 19.2. 12 kiert. Joe Vapaudenpuisto (JP)

Keltasirkku (Ecit) Ks. tll:t! Suurparvia: 4.1. 80 p Joe Sulkulahti (MA), 8.1. 400 p Lie Lamminkylä, Out keskusta enimmillään yli 100 p (AJ), 6.12. yli 100 p Pyh Mulo, 27.11. 500 p Rääkkylä kk.

Pajusirkku (Esch) 3.1. 1♀-puk. Joe Sulkuniemi (MA).

Varpunen (Pdom) Ks. tll:t! Lisäksi, 80 yks. enimmillään Joe Repok. (JM).

Pikkuvarpunen (Pmon) Tavattu, mutta tietoja ei pikkuvarpuskunnista ole ilmoitettu!

Yhteenvedo

Talven linnustolle olivat ominaista muutamat piristävät väriläiskät kuten pähkinänakkelivaellus, rastaiden ja tilhien runsaus, peippojen onnistunut talvehtiminen sekä urpiaisten sankat parvet läpi talven. Muutoin talvinen linnusto oli näille leveysasteille tyypillisen vähäinen, kuitenkin 59 lajia tavattiin.

KIRJALLISUUS

LIIMATTA, P. 1976: Talvilinnut 1975/76 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 3/76: 21-27.

SAMMALISTO, L. 1976: Talvilintulaskennoista. - Lintumies 11: 41-45.

SAMMALISTO, L. 1977: Talvikauden laskennat 1976-1977. - Ornis Fennica 54: 127-132.

VETOOMUS MUSTAVARIKSESTA

Keväällä 1977 tavattiin Pohjois-Karjalassa runsaasti suuria mustavarisparviä. Yhdistyksen toimitus pyytää jäseniä lähettämään kaikki viime kevään mustavarishavaintonsa mahdollisimman pian joko Paa-vo Liimatalle tai Matti Kapaselle yhteenvedon laatimista varten.

KEVÄTMUUTON KULKU 1977 POHJOIS-KARJALASSA

Jouni Pursiainen

Tämä kevätmuuttokatsaus poikkeaa aikaisemmista sikäli, että sijainniltaan muita lintupaikkoja pohjoisemman Lieksan seudun havainnoista on pistetty ensimmäisen havainnon päivämäärä sulkuihin. Koko maakuntaa ajatellen ensimmäiset havainnot ovat normaalista taulukossa myös Lieksan seudulta. Muuton alkamisen ja päättymisen osalta katsaus perustuu seuraavien lintumiesten havaintoihin: Arto Airaksinen (AAi), Ari Alhainen (AAL), Jukka Heikkinen (JHe), Petri Huovila (PH), Heikki Huttunen (HH), Juhani Hyttinen (JHy), Antti Hämäläinen (AH), Arto Juvonen (AJ), Matti Kapanen (MK), Lauri Karttunen (LK), O. Keronen (OK), Jukka Kervinen (JKe), Jukka Kinnunen (JKi), Juha Korpelainen (JKo), Kimmo Koskela (KiK), Kyösti Kuivalainen (KyK), Risto Laitinen (RL), Esko Lappi (EL), Mauri Leivo (ML), Paavo Liimatta (PL), Kari Lyytikäinen (KL), Juha Miettinen (JM), Jouni Pursiainen (JP), Matti Riikonen (MR), Juhani Ryyänen (JR), Olavi Saaristo (OS), Jouni Tarvainen (JTa), Jouko Tiussa (JTi), Pertti Tolvanen (PT) ja Jorma Voutilainen (JV). Nimettömät Outokummun havainnot kuuluvat kolmikolle Arto Juvonen, Jukka Kinnunen ja Mauri Leivo.

Päämuuttotaulukossa on ilmoitettu suurimmat yksilömäärät niistä lajeista, joista ei ole erillisartikkelia. Päämuuttolomakkeiden palauttamisen suhteen on vielä paljon toivomisen varaa, sillä havaintojaan ilmoittivat vain: JHe, HH, JHy, AH, MK, AJ, JKi, JKo, EL, ML, PL, KL, JM, JP, MR ja JV.

Sääolot

	Keskilämpötila Joensuun lentoasemalla 1977	1931-60 keskiarvo ylin alin pakkaspäiviä
Maaliskuu	-4,6°C	(-6,4) 7,2 -29,8 25
Huhtikuu	0,8	(0,9) 12,6 -18,0 18
Toukokuu	8,3	(7,8) 24,6 - 3,5 8

Tuulet:

Maaliskuu S-W 64 %, NW-NE 32 %
 Huhtikuu SE-SW 67 %, E 10 %, W 7 %
 Toukokuu NE-NW 54 %, S 25 %

Penssiätkä 2.6. 1 Lie Timitra EL 3.6. 1 Lie Sokojoki AH
 Luhtakerttunen 23.6. 1 p Ilo kirkonkylä JM 31.5. 1 p Lip kirkonkylä LK
 Viitakerttunen 29.5. 1 p Fyh Mulo JP, MA (2.6. 1 Timitra EL)
 Ruokokerttunen 6.5. 1 p Kit Kytännealmi EL 8.5. 1 p Joe Höyt.kan. PL, JHY, MK (15.5. 1 Korpilampi MR)
 Mustapäkkerttu 4.6. 1 p Fyh Mulo JP 23.6. 1 p Ilo kirkonkylä JM
 Lehtokerttu 12.5. 1 p Eno Umaharju OS 13.5. 1+1 p Out Laikanl. + Matov. 15.5. 5 hav. Joe-Out-Fyh
 Pensäkerätu 6.5. 1 p Out Matovaara (15.5. 1 Mäntyvaara MR)
 Hernekerätu 13.5. 1 p Joe Niinivaara JP 1 p Lip Siikasaari LK 1 p Out Rikkaranta JV, OK (15.5. 1 Sankilampi MR)
 Pajulintu 29.4. 1 p Eno Umaharju OS 30.4. 1 p Out Kalaton
 Tiltalitti 21.4. 1 p Out Rikkaranta HH 23.4. 1 p Joe Koivuniemi MK (5.5. 1 Kotalahi MR)
 Sirtittäjä 6.5. 1 p Joe Aavartanta JP 8.5. 2 p Joe Hasanniemi-Mato- lahti JHY (14.5. 1 Mäntyvaara MR)
 Harmaasiippo 8.5. 1 p Eno Umaharju 9.5. 1 p Out Syväjärvi (17.5. 1 Viistonlampi MR)
 Kirjosieppo 1.5. 1 Lie Petronniemi EL 2.5. 1 p Joe Kuluho Kik, JP 1 p Fyh Mansikkaka-aho JP
 Rautainen 21.4. 2 m Fyh Elovaara JP 23.4. 1 p Joe Mutala MK (28.4. 2 Mäntyvaara MR)
 Niittykiirvinen 14.4. 1 m Out Syväjärvi (24.4. 3 Bantala EL)
 Metsäkiirvinen 13.4. 1 m Out Syväjärvi (1.5. 2 Mäntyvaara MR)
 Lepinkirvinen 6.5. 1 p Joe Höyt.kan. JM 7.5. 1 m Out Kunsjärvi
 Västäräkki 12.4. 1 p Lip kirkonkylä LK 13.4. useita havaintoja (14.4. 3 Bantala EL)
 Keltavästäräkki 2.5. 1 p Kon Pitkäranta JP 1 p Kon Pitkäranta JP 1 p Joe Siihtala MK 4 p Out Syväjärvi (4.5. 1 Iampela Jhe)
 Tiilhi 12.3. 16 m Out Kesusta 16.3. 19+7 m Lie Rauhala
 Pikulepink. 14.5. 1 p Ilo Kivilahti AAI 16.5. 1 p Fyh Mulo JP (28.5. 1 Raatovaara MR)
 Kottarainen 12.3. 1 Lie Vuonilahti KYK 13.3. 1 p Out Kesusta
 Vihervetppo 9.3. 1 m Out Kesusta 12.3. 1 m Out Kalaton
 Tikki 13.4. 5 p Joe Penttilä MK 15.4. 2 p Joe Kesusta JHY
 Vihervarpunen 14.3. 2 m Kon Kontioranta JM 15.3. 1 m Kon Kontioranta JM (18.4. 1 Rauhala EL)
 Hemppo 16.3. 1 m Out Syväjärvi (15.4. 1 Kaup. niemi EL)
 Peippo 25.3. 1 m Out Matovaara (14.4. 1 Mäntyvaara MR)
 Valkoviklo 29.4. 15 p Vär Säpäri PL, 28.4. 25 p Out Syväjärvi, 2.5. 20 p + 5 m Out Vuonos, 6.5. 14 p + 3 m Joe Höyt. kanava PL
 Suokukko 7-11.5. 250-800 p (10.5. 800 p) Out Syväjärvi, 14.5. 250 p Kon Pitkäranta MK, 15.5. 130 p Lip Heponiemi, 23.5. 200 p Kon Pitkäranta PL, 25.5. 150 p Kon Pitkäranta PL
 Naurulokki 23.4. 494 m Out Syväjärvi, 27.4. 1000 p Kon Pitkäranta PL, 4.5. 600 p Joe Repokallio JM
 Harmaalokki 25-27.4. 50 p Out Syväjärvi
 Selkälokki 25.4. 30 p Out Syväjärvi, 29.4. 16 p Lie Jauhainen MR
 Kalalokki 12.5. 100 p Kit Päätylähti PL, 20.5. 330 p Lip Ri- hillampi PU, 22-24.5. 120-140 p Out Syväjärvi, 23.5. 180 p ja 1.6. 300 p + pesivät Kon Pitkäranta PL
 Pikkulokki 21.4. 70 p Lie Tiensuu JKO, 30+72 m (Opal-sp.) Fyh Elovaara klo 05.15-11.45 JP, MA, KV, 24-25.4. 60-70 p Out Syväjärvi, 29.4. 180 Vär kirkonkylä PL
 Sepelekyhky 24.4. 12 SE Out Syväjärvi
 Uuttukyhyky 25.5. 220 p Kon Pitkäranta EL
 Rästäspäähäsky 18.5. 40 p Lie Kaupunginniemi JK, 25.5. 50 p Lie Pokronlampi EL
 Törmäpääsky 25.5. 50 p Lie Pokronlampi EL
 Pääsky sp. 21.5. 600 p Out Syväjärvi, 25.5. 1000 p Out Syväjärvi, 1.6. 200 p Kon Pitkäranta PL
 Mustavaris 20.3. 70 NK-NE + 20 p Out Syväjärvi, 24.3. 75 p Lie Rikioja KJ, 25.5. 70 p Fyh Mulo JP, 26.5. 70 N-NE Out Siikavaara, 6.4. 100 p Fyh Mulo JP, 9.5. 75 p Joe Siikavaara MK
 Neakka 20.3. 21 m + 10 p Out Syväjärvi ja Matovaara, 6.4. 10 p pellolla Fyh Mulo JP, 1.5. 15 p Joe Repokallio JM
 Räkättirastas 24.4. 58-74-pikkuparvia NW klo 06.00-08.30 Joe Höyt. kan. PL, 29.4. 150 Lie Jauhainen MR, 30.4. 97 m Kon Lemmonharju JHY, MK, PL
 Laulurastas 30.4. 17 m Kon Lemmonharju JHY, MK, PL
 Punakylirastas 24.4. 114 m klo 04.00-14.00 Fyh Elovaara JP, MA, JT, MK, PL, 1.5. 2088 SW klo 07.15-09.30 Joe Kukkosensaari JM, 110 m klo 05.50-06.50 Joe Repokallio-Ukonlahti JM
 Niittykiirvinen 24.4. 100 p Out Syväjärvi, 6.5. 150 p Joe Höyt.kan. JM, 7.5. 80 p Lip Heponiemi PL, 11.5. 90 p Joe Höyt. kan. MK, 12.5. 70 p Joe Höyt.kan. MK
 Metsäkiirvinen 6.5. 30 m Joe S-SE-osa JM
 Lepinkirvinen 14.5. 5 p Joe Höyt.kanava JM, 19.5. ja 22.5. 5 p Out Vuonos ja Syväjärvi
 Västäräkki 18.4. yht. 100 p Joe Pielliesjoki (Siihtala-Hasanniemi) MK
 Keltavästäräkki 23.5. 40 p Fyh Mulo JP, 29.5. 100 p/m Kon Pitkär. MK, PL

Järripeippo 17.4. 1 p Out Syväjärvi 19.4. 1 p Joe Rantakylä MK (24.4. 1 Timitra AH)
 Kultasirkku 24.5. 1 Joe Höyt.kan. JTH 1.6. 1 Joe Höyt.kan. MK (7.6. 1 Timitra AH, JHE)
 Pelliosirkku 3.5. 2 p Lip kirkonkylä LK 5.5. 5 p Fyh Mulo JP (5.5. 1 Mäntyvaara MR) 2 p Out Vuonos AJ
 Pohjensirkku 15.4. 1 p Joe Mutala JHY 22.4. 1 p Out Matovaara (28.4. 2 Jammal EL) 15.4. us. havaintoja
 Pajusirkku 14.4. 1 p Fyh Mulo JP 3 p Joe Koivuniemi MK (17.4. 2 Majalampi MR)
 Lapinsirkku 16.4. 1 p Joe Linnunlahti EL 17.4. 1 p Fyh Mulo JP, EL (27.4. 50 reposoo Jhe)
 Punavarpunen 13.5. 1 p Out Rikkaranta JV 14.5. 1 p Pvh Niittylähti RL (17.5. 1 Lieksa Jhe) 1 p Out Syväjärvi
 Pالمunen 6.3. 70 p Eno kirkonkylä PHin 16.3. 1 Lie Kevätieni PT kaavakeitela (ei oma)
 Päämuutto 4.5. 60 p Kon Pitkäranta MK, 190 p Joe Höyt.kan. - Kukkosensaari PL, JM, 5.5. 150 p Joe Höyt.kan. PL, MK
 Siikkuikku 28.4. 200 p Out Syväjärvi, 60 p Lie Lieksanjoki suu EL
 Sinisorsa 29.4. 100 p Joe Höyt.kan. MK, PL, 30.4. 80 p Joe Höyt. kan. PL, 250 p Out Syväjärvi, 1.5. 150 p Out Sätöe
 Haapana 4.5. 49 p Joe Höyt.kan. JM 5.5. 48 p Joe Höyt.kan. MK, 7.5. 300 p Out Syväjärvi
 Jouhisorsa 29.4. 25 p Vär Säpäri PL, 30.4. 80 p Out Syväjärvi, 1.5. 80 p Out Sätöe, 9.5. 50 p Out Syväjärvi
 Tukkasotka 2.5. 110 p Kon Pitkäranta JP, 8.5. 200 p Kon Pitkäranta JP, 2-12.5. 130-250 p (6.5. 250 p) Out Syväjärvi
 Punasotka 6. ja 12.5. 30 p Kit Päätylähti PL, 7.5. 250 p Out Syväjärvi
 Telkkä 27.4. 80 p Joe Höyt.kan. JV, 30.4. -1.5. 30 p Joe Höyt. kan. PL, 28-30.4. 50 p Out Syväjärvi
 Töyryttöhyppä 15.4. 90 p Fyh Mulo JP, 23.4. 309 N klo 08.00-15.45 Out Syväjärvi, 29.4. 100 p Vär kirkonkylä PL
 Nokkana 1-6.5. 50-80 p Out Syväjärvi
 Kapustarinta 7-11.5. 80-450 p Out Syväjärvi (9.5. 450 p), 10.5. 60 p Lie Pokron pellot AH, 12.5. 150 p Kit Kunnoniemi PL
 Isokuovi 23.4. 67 m klo 07.15-15.15 Out Syväjärvi, 24.4. 40 p Out Syväjärvi, 29.4. 30 p Vär Säpäri PL
 Pikkukuovi 30.4. 2 p + 6 m Out Syväjärvi klo 05.00-07.00, 10.5. 8 p Joe Höyt. kanava JP
 Metsäviklo 27-28.4. 15-20 p Out Syväjärvi, 29.4. 10 p/m Vär Säpäri PL
 Liiro 8.5. 200 p Kon Pitkäranta JP, 18.5. 45 p Out Vuonos
 Rantasipi 2.5. 4 p Joe Höyt. kanava PL
 Mustaviklo 5.5. 1+5 m klo 04.00-06.00 Joe Höyt.kan. PL, 8.5. 30 p Out Vuonos
 Ruokokerttunen 22.5. 10 p Lie Majalampi MR
 Rautainen 27.4. 19 N klo 05.00-08.00 Out Syväjärvi
 Harmaasiippo 3.6. 20 p pienellä alueella Out Vuonos
 Kottarainen 20.5. 100 p Joe Repokallio JM
 Vihervarpunen 6.5. 68 m Joe Höyt.kan. ja Kukkosensaari JM
 Urppainen Voimakasta muuttola: 4.4. yht. 650 p/m Fyh Mulo JP, 17.4. n. 2000 p Joe Hasanniemi JHY, 18.4. 500 p Out Jokipohja, 19.4. n. 1000 p Joe Hasanniemi JHY, 20.4. n. 800 p Joe Hasanniemi JP, MA, KV, 23.4. n. 2000 NW Joe Mutala JHY, 925 NW klo 12.45-14.20 Joe Höyt.kan. PL, 22.4. 500 p Fyh Mansikkaka-aho JP, 24.4. 585 S-SW klo 04.00-09.00 Fyh Elovaara JP, MA, JT, 400m + 100p Out Syväjärvi, 25.4. 300+150+200 m klo 08.00-13.50 Fyh Mulo JP ja lisäksi yht. 200 Caruelis sp., 27.4. 544 m klo 05.00-17.00 Out Syväjärvi, 29.4. 300m+300p klo 06.00-07.30 Joe Höyt.kan. PL, 30.4. 619 m klo 04.00-14.00 Fyh Elovaara JP, MA, RL, Lisäksi huhtikuulta useita havaintoja 100-200 yksilön urpiaisparvista.
 Peippo 29.4. 300 p Lie Korpilampi MR, "satoja" NW klo 04.00-14.00 Vär kirkonkylä PL
 Järripeippo 1.5. yli 1000 p Joe Kukkosensaari MA, JM, 4.5. 700 p Joe Kukkosensaari JM, 5.5. 500 p Lie Lampela Jhe, 6.5. 400 p Joe Kukkosensaari JM, 9.5. 250 p Out Jokipohja
 Pohjensirkku 6.5. 17 N-NW Joe S-SE-osaat JM
 Lapinsirkku 24.4. 30 W klo 07.10 Joe Höyt.kanava, 25.4. 60 p Fyh Reijola JP, 80 p Fyh Mulo JP, 27. ja 30.4. yht. 150 p Out Syväjärvi ja Vuonos, 1.5. 40+2 NW klo 06.00-09.00 Joe Höyt.kan. PL, 2.5. 30+40 NW 14.45 Joe Kesusta EL, 6.5. 888 NW/46 parvea/parvet 1-90 yks. klo 04.30-06.25 Joe Ukonlahti JM, 88 NW klo 08.40-10.50 Joe Höyt. kan. JM
 Pالمunen 11.4. 56 p/m klo 09.00-12.00 Fyh Mulo JP, 12.4. 32 p + 11 m klo 05.10-06.30 Fyh Mulo JP
 Muuton päättyminen
 Laji Viimeinen havainto 2. viimeinen havainto
 Kuikka 1.6. 2 m Kon Pitkäranta MK 26.5. 4 m Joe Höyt.kan. MK
 Kaakuri 21.5. 1 m Joe Höyt.kan. JHY, JM 5.5. 1 m Joe Höyt.kan. JM
 Gavria sp. 4.6. 1 m Joe Höyt.kan. JP 30.5. 1 m Out Vuonos
 Härjälintu 2.6. 1 p Kon Pitkäranta MK 29.5. 1 p Kon Pitkäranta PL
 Sinisorsa 4.5. 12 p Joe Höyt.kan.
 Tavi 6.5. 7 p Joe Ukonlahti JM
 Jouhisorsa 14.5. 3 m Eno Aluevaara PH
 Lapaotka 24.5. 4 p Joe Höyt.kan. JTA 22.5. 5 p Joe Höyt.kan. monet
 Telkkä 4.5. 15 p Joe Höyt.kan. JM 1.5. 14 p Joe Höyt.kan. JM
 Alli 25.5. 50 p Out Syväjärvi 23.5. 30 m Fyh Mulo JP 200 m Joe Linnunlahti PL
 Piikkasiipi 22.5. useita hav. Joe-Out
 Mustalintu 29.5. 45 m Joe Höyt.kan. PH 26.5. useita Joe JTI
 Isokoskelo 28.5. 9 m Joe Höyt.kan. JM 22.5. 3+2 m Joe Höyt.kan. JM, JP
 Tukkasokkelo 22.5. 9 p Joe Höyt.kan. JM

Uivele 4.6. 19 p Joe Höyt.kan. JP 15.5. 18 p Joe Höyt.kan.PL,JP,MK
 Metsähänhi 21.5. 12 m Joe Höyt.kan. JM 16.5. 1 m Kon Jaamankangas JM
 Hänni sp. 29.5. m Out Sysmäjärvi 21.5. 5 m Joe Höyt.kan. JHY
 12 m Joe Höyt.kan. JM
 Valkooskeinhanhi 7.6. 1 p Kon Pitkäranta PL 22.5. 3 m Kon Herva järvi PL
 Leulujouteen 27.5. 1 m Puh Mallo JTA 12.5. 3 m Joe Höyt.kan.
 Jouteen sp. 29.5. 1 m Kon Pitkäranta PL 1.5. 2 m Out Sysmäjärvi
 Hiriinhuikka 12.5. 1 m Out Ulla 1 m Joe Rantakylä PL
 Piekana 7.5. 1 m Out Rikkaranta JV 4.5. 1 p Puh Haavankä JP
 Buteo sp. 29.5. 1 m Kon Pitkäranta MK 21.5. 1 m Joe Höyt.kan. PL
 Varpusaukka 4.5. 1 m Kon Pitkäranta MK 3.5. 1 m Joe Höyt.kan. PL
 Kanahaukka 9.5. 1 p/m Puh Mansikka-aho JP 6.5. 1 m Eno Uimaharju AAI
 Mehiläshaukka 28.5. 1 m Out Sysmäjärvi 27.5. 1 m Out Sysmäjärvi
 Ruskochoaukka 25.5. 19 p Kon Pitkäranta PL 23.5. 19 m Out Sysmäjärvi
 Siniuohaukka 26.5. 19 p Out Sysmäjärvi 23.5. 208 Kon Pitkäranta PL
 Kalasääski 24.5. 1 m Kon Pitkäranta PL 14.5. 1 p Joe Höyt.kan. JM
 Nuolihaukka 27.5. 1 p/m Joe Linnunlahti PL 8.5. 1 m Out Keskueta
 Tuulihaukka 18.5. 1 m Out Vuonos 3.5. 1 p Kon Pitkäranta KIK
 Ampuhaukka 19.5. 8 m Kon Pitkäranta MK 16.5. 11 m Out Vuonos
 Kurki 22.5. 4 m Joe Höyt.kan.MK,PL, JM 21.5. 23 p Joe Höyt.kan.JM,JHY
 Meriharakka 1.6. 2 m Kon Pitkäranta PH 22.5. 10 m Joe Höyt.kan.JM,PL,MK
 Töyhtöhyppä 5.6. 5 p Out Sysmäjärvi MK 3.6. 5 p Out Sysmäjärvi
 Tylli 4 p Kon Pitkäranta PL
 Pikkuhylli 29.5. 1 p Kon Pitkäranta PL 28.5. 3 p Out Sysmäjärvi
 Tundrakurmitse 2.6. 1 p Kon Pitkäranta MK 30.5. 1 p Joe Höyt.kan.
 Kapustarinta 1.6. 1 p Out Sysmäjärvi 31.5. 1 p Out Alavi
 Karinukko 30.5. 1 m Out Sysmäjärvi
 Jänkäkurppa 25.5. 1 p Out Vuonos
 Isokuvi 22.5. 2 m Joe Höyt.kan. JM 21.5. Joe Höyt.kan. JM
 Pikkukuvi 31.5. 1 m Out Alavi
 Punakuvi 19-20.5. 1 p Joe Höyt.kan.JM,MK,JTI,PL
 Metsäviklo 14.5. 1 m Kon Heraniemi PL 8.5. 2 m Eno Alusvaara PH
 Liro 5.6. 5 p Kon Pitkäranta PL 31.5. 7 m Out Sysmäjärvi
 Punaajakaviklo 3.6. 1 p Out Sysmäjärvi MK 31.5. 1 p Out Sysmäjärvi
 1 p Out Vuonos
 Valkoviklo 7.6. 3 p Kon Pitkäranta PL 29.5. 2 p Kon Pitkäranta PL
 Mustaviklo 27.5. 1 p Joe Höyt.kan. MK 26.5. 1 p Out Sysmäjärvi
 1 p Out Sysmäjärvi
 Pikkusirri 5.6. 1 p Kon Pitkäranta MK 29.5. 3 p Joe Höyt.kan. PH
 Lapinsirri 2.6. 1 p Joe Höyt.kan. JTI 30.5. 1 p Joe Höyt.kan. MK
 Suosirri 7.6. 1 p Kon Pitkäranta PL 2.6. 3 p Kon Pitkäranta MK
 Jänkäsirriäinen 2.6. 1 p Joe Höyt.kan. JTI 1.6. 8 p Joe Höyt.kan. MK

TIEDONANTOJA

MAALLIKKOHAVAINTOJA TUNTURIPÖLLÖSTÄ *Nyctea scandiaca*
 Käydessäni työmatkalla Kesälahden Purujärvellä keväällä 1976 löysin erään maalaistalon olohuoneesta täytetyn tunturipöllön. Lintu oli oleskellut kylällä vaellussyksyllä 1974 jonkin aikaa, kunnes erään kerran löytyi tien varrelta lankojen alta kuolleena. Lintu oli joko vanha naaras tai nuori yksilö.

Paavo Liimatta

Myös Outokummun Vuonoksessa on syksyllä 1974 oleskellut peräti kaksi tunturipöllöä kaivoksen jätealaiden ympäristössä kaivoksen työmiesten kertoman mukaan.

Arto Juvosen suullinen ilmoitus

HELMIPÖLLÖ *Aegolius funereus* SOITIMELLA KESKELLÄ PÄIVÄÄ

23.4.1976 kuulin helmipöllön soidintavan Pyhäselän Mansikka-ahossa kahteen otteeseen keskellä päivää: ensin aamulla klo 7.45 ja myöhemmin iltapäivällä. Huolimatta selkeästä säästä pöllö lauloi innokkaasti.

LUOTTAVAINEN JÄNKÄKURPPA *Lymnocyrtes minimus*

Kierrellessäni 24.9. mutaista puronvartta Pyhäselän Mulossa huomasin yllättäen jokseenkin avoimesti maassa kyhjäyttävän jänkäkurpan: selän keltaiset juovat suorastaan loistivat tummaa taustaa vasten. Päätin oitis koetella linnun "hermoja", jotka osoittautuivatkin rautaisiksi, sillä onnistuin koppaamaan kurpan kiinni paljain käsin!

Jouni Pursiainen

HAARAPÄÄSKYN *Hirundo rustica* POIKKEUKSELLINEN PESINTÄ OUTOKUMMUN RIKKARANNASSA VUOSINA 1976-1977

Haarapääskyn pesintä asumusten ulkopuolella on poikkeuksellista. Tälläisiä tapauksia on havaittu mm. Pielisjärvellä 1963 rantakalliolla ja Kangasalan Pelisalmella v. 1971 siirtolohkareissa (LINTUMIES 1/77). Ensimmäinen merkki tälläisestä oudolla paikalla pesinnästä Rikkarannasta löytyi vuonna 1974. Silloin JV löysi Kalliolammen kalliojyrkänteestä vanhan, jo kuivuneen pääskynpesän. Ulosteita eikä pesähöyheniä näkynyt joten pesää ei ehkä ollut käytetty. Vuonna 1975 nähtiin samalla lammella 5-6 yksilön pääskypoikue (HH). Vuonna 1976 löytyi ensimmäinen varma todiste pesinnästä. Pesä löytyi Kalliolammen luoteispuolella sijaitsevalta Hirvilammelta. Pesäpaikka oli todella erikoinen: Hirvilammen länsirannalla on n. 30 m pitkä ja 10 m korkea äkkijyrkäne. Tämän jyrkänteen keskivaiheilla pituussuunnassa on noin kolme metriä sisäänpäin kääntyvä syvennys, jossa haarapääsky pesi.

15.6. pesässä oli 4 munaa. Juhannuksen jälkeen pesässä oli 3 poikasta ja yksi "vesimuna". Pesä oli vain 80 cm korkeudella vedenpinnasta riippuen niin että sen tukena ei ollut juuri mitään.

Vuonna 1977 haarapääsky pesi vain 60 cm päähän edellisestä pesästä samalle korkeudelle, tällä kertaa pesän kokoiseen halkeamaan sammalmättäälle. Pesällä ei käyty muna- eikä pesäpoikasaikaan, mutta pesinnän onnistuminen todettiin lentopoikasista ja pesällä olevasta suuresta ulostemäärästä.

Lampi sijaitsee n. 1 km (linnuntietä) päässä lähimmästä ihmisasumuksesta. Pesälle pääsi vain kumiveneellä tai uimalla 20 m.

Elokuussa 1977 tutkittiin myös Kalliolampi ja sen saaresta (n. 1 ha kalliojyrkänteinen saari) löytyi vielä kolme käytettyä pesää. Pesät olivat kaikki rannassa jyrkänteissä ja pesien korkeudet olivat 1,5-2 m vedenpinnasta.

Näiden havaintojen perusteella voidaan sanoa, että vuosittain pesii Kalliolammella ainakin 1 haarapääskypari ja Hirvilammella 1 haarapääskypari.

Mainittakoon vielä, että haarapääsky pesii vuosittain Rikkarannassa myös erään tien sillan alla, mutta pesä putoaa lähes joka vuosi isojen autojen aiheuttaman tärinän vuoksi.

Heikki Huttunen & Jorma Voutilainen

PUNAKYLKIKUMMAJAINEN *Turdus iliacus*

Joensuussa Raatekankaalla lauloi keväällä -77 18.5. lähtien omalautuinen punakylkirastas: säe oli kuin nopeahkon helmipöllön, mutta kimeämpi tuoden mieleen käkinaaraan pulinan. Joskus harvoin säkeen lopussa kuului punakyljelle tyypillinen visertely.

Aluksi rastas oli innolla äänessä läpi päivän, mutta mitä pitemmälle kesäkuuhun mentiin, sitä harvemmin laulua kuului.

Vaikka muuttoaikoina saakin tutustua lukuisiin punakylkirastaan eri murteisiin, ei vastaamme ole toistaiseksi tullut yhtään edellä mainitun kaltaista laulelijaa.

Markku Alanen & Jouni Pursiainen

KESÄHAVAINTOJA PIEKANASTA *Buteo lagopus*

Keskikesällä 1976 havaittiin maakunnassa kahdessa paikassa piekana. 6.7. saalisteli 1 yks. Lie Uusikylässä Talviaisvaarassa paikoin avohakatulla vaara-alueella (TL) ja 11.7. lenteli 1 yks. Lip Härkinlammella voimakkaasti soistuneen ranta-alueen yllä häviten reunametsäntaakse (MK).

Matti Kapanen & Tuomas Lukkarinen